

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

pravoslavljе.srb : www.pravoslavljе.rs

Број 1145 Цена 90 динара 2.5 КМ 1. децембар 2014. године Издази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

Свеготин, само...

Званични приједи

Нова директорка Руског дома у Београду гђа Надежда Викторовна Кушењкова посетила је, 26. новембра 2014. г., Патријарха српског Иринеја поводом отпочињања свог мандата у овој установи.

Састанку је присуствовао и протојереј-ставрофор Виталиј Тарасјев, старешина подворја Руске Православне Цркве у Београду.

Кушењкова је упознала Његову Светост са плановима и програмом Руског дома у наредном периоду и затражила благослов Патријарха Српског за њихово остварење.

После ломљења славских колача, Патријарх је честитао славу и празник старешини Саборне цркве протојереју-ставрофору Петру Лукићу и братству, а потом и куму овогодишњег сабрања прослављеном кошаркашу и председнику ПСД „Света Србија“ Дејану Томашевићу и његовој породици.

У манастиру Високи Дечани

У славу и част Светог српског краља Стефана, Његова Светост Патријарх српски Иринеј началствовао је, 24. новембра 2014, на дан славе, Светом Архиепископском Литургијом у манастиру Високи Дечани.

На бденију у Цркви Св. Арх. Михаила

У присуству Његове Светости Патријарха српског Иринеја, Епископ топлички Арсеније служио је 20. новембра 2014. празнично бденије у Саборној цркви у Београду.

На слави Саборне цркве

Патријарх српски Иринеј началствовао је 21. новембра 2014. на празник Сабора Св. Архангела Михаила, Св. Арх. Литургијом у београдској Саборној цркви.

На Литургијском сабрању поводом храмовне славе Патријарх Иринеј је рукоположио Бранислава Јоцића у чин ђакона.

Саслуживали су П. Г. епископи рашко-призренски Теодосије и тимочки Иларион, а у присуству бројних верних, гостију и званица из света политике и јавног живота из региона. Опшириније о овом догађају читајте на страни 9.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1145

2

Активности Патријарха

4

Након овоземаљског хода
Христовим путем,
иза себе је оставио поруку
Сведочим, само..

мр Биљана Цинцар Костић

6

Путевима вере, знања и спорта
О. Стојановић

9

Повратак свом храму, свом дому

10

Разговор са Ненадом
Драшковићем
Земља живих
– пример добре праксе
Саша Велимир

13

Руске монахиње и обнова
српске духовности (I)
Проф. др Ксенија Кончаревић

16

Књигом исписана истина
Проф. Иља Числов

18

Отео си руке,
али нећеш и душу
Епископ шабачки Лаврентије

20

Јона и тиквице
Милена Стефановић Саји

22

Религиозност кроз призму
језичких асоцијација
Проф. др Ксенија Кончаревић

25

Моћ илустрације и текста
Олија Стојановић

28

Како нас је видео А. Рајс (21)
Како сакрити траг
Анђоније Ђурић

30

Петар из Гложана,
ресавски кнез
др Софија Божић

32

Српска Православна Црква и спомен
на цара Николаја II Романова изме-
ђу два светска рата
Радован Пиљковић

34

Свет књиге

40

Наука, уметност, култура...

42

Кроз хришћански свет

44

Из живота Цркве

47

Вјечнаја памјат

48

Огласи

На насловној страни:

Изложба „Сведочим, само...“
у Музеју СПЦ

Фото: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије

Главни и одговорни уредник
Презвитер др Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Ђорђе Остојић

Чланови редакције
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двојро. Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична поштом је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP;
авијонска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavska Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavije@spc.rs – редакција
pretplata@spc.rs – претплата

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају
ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.

Дизајн: Соба.рс
Гrafичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

СРП – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије

Изложба о блаженопочившем Патријарху српском Павлу у Музеју СПЦ у Београду

Након овоземаљског хода Христовим путем, иза себе је оставио поруку *Сведочим, само...*

мр Биљана Цинцар Костић

„Васкрсли Бог ми је сведок, пред црквама, болницама, па и пред луксузним дворанама за банкете и модне раскоши, стајао бих и лично просио за страдалну нашу браћу, сестре и децу.“

Поводом стогодишњице рођења и петогодишњице упокојења блаженопочившег Патријарха српског Павла, Св. Арх. Синод, уз благослов Патријарха српског Иринеја – Музеју Српске Православне Цркве поверио је организацију изложбе о животу овог поглавара Српске Цркве. Значајан допринос овом догађају дало је и Министарство културе и медија Републике Србије. У београдском Патријаршијском двору, тим поводом Патријарх Иринеј је 27. новембра 2014. отворио изложбу под именом „Сведочим, само...“

Након блажене кончине овоземаљског живота читава заоставштина Патријарха Павла пренета је у део конака у манастиру Раковица, сходно његовој жељи да ту буде место његовог вечног почива. Великом бригом и мар-

љивошћу игуманије Евгеније и читавог сестринства данас се тамо чува оставина коју чине два дела – библиотека – коју су обрадили стручњаци из Народне би-

осећај бледи. Предмети који су му припадали на овој изложби подстичу сећања, и сваки посетилац сада је у прилици да се, изблиза загледајући и осећајући његов лични свет, приближи његовој крхкој фигури и створи своју личну причу о њему.

У централној просторији изложбене поставке налазе се предмети из његове сва-

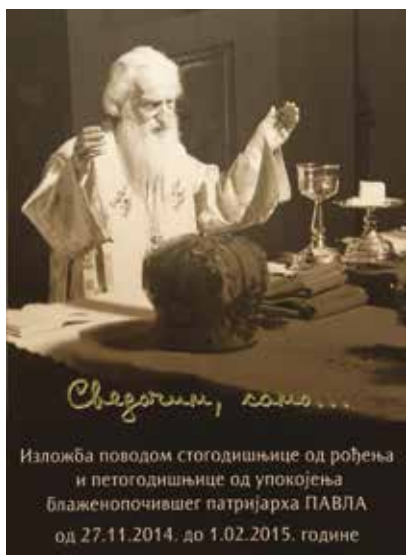
кодневице, и чим се крочи у ову одају осети се присуство његовог духа. Одмах на почетку, са зидова, кроз лепе и прилично веристичке портрете гледају нас његове очи, или су сконцентрисане на неко штиво које држи у рукама.

Посматрајући његове уредно оправљене разгажене ципеле, у мислима и ми крећемо за њим. Почињемо да бродимо стазама равне и непрегледне Славоније његовог детињства. Видимо фотографије основца Гојка Стојче-

*Нека и последња наша мисао, на крају сваког дана
и на крају сваког рада, буде мисао о Богу, уз
речи: Господе, слава Твој и хвала за све!
Амин.*

блиотеке Србије, и његови лични предмети и поклони. Из овог другог дела сачињена је изложба која сведочи о његовој целокупној личности, а коју ће посетиоци Музеја СПЦ у Патријаршији српској у Београду имати прилике да виде у наредном периоду.

О Патријарху српском Павлу написани су многи редови и за његова живота. Био је познат јавности, а обичан свет га је могао срести и у градском превозу. Међутим, временом непосредан

вића, кога је тетка, желећи да га тако маленог склони од тешких ратарских послова, упутила у школе. У тузланској нижој гимназији (1925–1929), поред Меше Селимовића, сликан је испред школе.

У Сарајевској богословији (1930–1936), поред својих колега, почиње да схвата који је његов животни пут. У појачкој књизи у витрини Гојковом руком додате су „триле“ (појачке ознаке за промену гласа). Мање је познато да је, кажу, имао беспрекоран слух, што се, веле, могло видети по беспрекорно узетој интонацији од хора...

На даљем трагу свога усавршавања, уочи Другог св. рата Гојко стиже у Београд на студије. Одувек са даром и за егзактне науке, истовремено похађа и Медицински факултет. Осим књиге, „причају“ то и експонати на изложби, био је вичан и занатима: разне врсте чекића, стега, калуп за прављење ципела, машина за шивење, књиговезачка стега. Да би се издржавао на студијама, радио је и теже послове. Ту се и први пут озбиљно разболео. По свршеним теолошким студијама напушта престоницу и одлази у овчарско-кабларске манастире, где га на фотографијама видимо у друштву старијих монаха и духовника. Године 1946. бива замонашен у рудничком манастиру Благове-

штење и добија апостолско име Павле. Видимо га на слици са светогорским калуђерима. Након постдипломских студија у Атини, долази на Косово и Метохију и 1957. бива изабран за Епископа рашко-призренског.

У мислима узимајући у руке његов (са слика из новина познат) изложени кофер упућујемо се на путевке зелене и влажне Метохије и брдовитог Косова, прелазећи пешачке километре владичанских визита.

За столом је остављени штрикани прслук, ту је писаћа машина, зарезане оловке у металној перници, лампа – због које је, кажу, кључ централног струјног ормара Патријаршије остао неиспуњена жеља... и наравно свећа, да се започети редак важног извештаја са терена, и након нестанка струје, доврши. У витрини радови у рукопису, који је једноставан и читак – управо онакав какве су му биле мисли, а потом и сами текст.

После титовске земље, долази и нова катастрофа, а то је грађански рат у бившој Југославији, и нова страдања његовог народа. Као епископ на једној од најровитијих тачака, веома је добро знао докле је довела мржња комунистичке идеологије. Њега је увек, како сам каже, највише болело „зло домаће“. Године 1990. бива изабран за Патријарха Српског.

У витрини је изложен свима добро познати небескоплави полиставрион – одежа која умногоме подсећа на фреску Светог Саве. И сам начин одржавања косе подсећа на њега. Како сам сведочи у седамдесет шестој години вест да је изабран за Српског Патријарха, изазвала је у њему осећај сличан оном који је имао Владика Петар Други Петровић, а који је рекао да га је та дужност затекла „невична и неспремна“, али је дошла и као послушање.

Изложени предмети у фоајеу Музеја СПЦ, говоре о покло-

Детаљ са изложбе

Отварање изложбе
27. 11. 2014. г.

нима, признањима и одликовањима која је стекао као Првојерарх Српске Цркве. Ово је, кажу, тек део онога што је добио на дар са разних страна, велики део поклона на лицу места Патријарх Павле одмах је упућивао онима за које је мислио да им је потребније.

Ту су и одликовања, она представљају најзваничнији део његовог овоземаљског живота, која је сва с правом понео.

У витрини наслови његових многих књига.

Идући тако од експоната до експоната ове изложбе крећући се за његовим овоземаљским стопама почињемо да схватамо да је и његова животна интенција била „само да сведочи“ оно што је схватао као своју мисију од Творца намењену.

Наше мисли и осећаји постају још јаснији читањем каталога изложбе у коме „проговара“ сам Патријарх Павле, кроз редове књиге *Сведочим, само...*, која је ту донета у интегралној верзији. На самом крају, он поручује: „Васкрсли Бог ми је сведок, пред црквама, болницама, па и пред луксузним дворанама за банquete и модне раскоши, стајао бих и лично просио за страдалну нашу браћу, сестре и децу.“

Пријатељство које се потврђује из године у годину

Путевима вере, знања и спорта

Организацију штанда Српске Православне Цркве на 59. Међународном сајму књига у Београду, на којем је извршена промоција издавачке делатности наше Цркве и ове године је помогла компанија Телеком Србија. Дугогодишње пријатељство потврђено и доказано кроз много акција и међусобно испреплетаних веза, наставило је својим традиционално добрим путем. Успешну српску компанију овом приликом представљамо кроз два подухвата којима су обележили годину која полако остаје иза нас.

Сви телекомуникациони оператори широм света Михајла Идворског Пупина сматрају својим почасним акционарем. Међу њима је и компанија Телеком Србија која се међу првима прикључила обележавању 160 година од рођења познатог научника и 90 година од када је за своју аутобиографију *Са њашњака до научењака* добио Пулицерову награду. Професор Миленко Целетовић, извршни директор за финансије Телекома Србија и Наталија Јегдић, извршна директор-

ка за приватне кориснике имали су своје место у Организационом одбору значајног јубилеја. На свечаности у Ректорату Универзитета у Београду, организованој под покровитељством председника Србије Томислава Николића, у присуству високих државних званичника, представника Универзитета и Патријарха српског Иринеја о великом научнику и његовом доприносу развоју комуникација говорио је и генерални директор Телекома Србија Предрог Ђулибрк:

„Ради се заиста о свестраној личности, добротвору, професору, академику и проналазачу чији су најпознатији проналасци управо везани за област телекомуникација. Слободно можемо да кажемо да је Михајло Пупин, у правом смислу, почасни акционар свих телекомуникационих компанија јер су његови проналасци уткани у развојни пут и успехе свих телеком оператора у свету. Михајло Пупин је умео да теоријска знања и достигнућа на пољу математике и физике

преточи у реалан живот и стварне потребе човечанства. Михајло Пупин није био само научник. Он је био и друштвено врло ангажована особа. Био је члан и председник најпознатијих инжењерских удружења и један од оснивача Института НАСА. Много личних напора уложио је у добробит својих сународника. Пупин је на западу, у смислу политичке моћи, био можда и најутицајнији Србин свих времена. Брига за људе у домовини водила је Пупина до активне улоге у јавним пословима током балканских ратова и Првог св. рата. Оснивач је многих фондова и био је не само велики научник, већ и заиста велика личност“, рекао је том приликом Предраг Ђулибрк.

О таквом Пупину, великом научнику, добротвору и човеку писали су и основци и средњошколци на конкурс који су Телеком Србија и Образовно истраживачко друштво „Михајло Пупин“, уз подршку Министарства просвете, науке и технолошког развоја покренули у септембру.

Директорка Сектора за ПР Телекома Србија Марија Бошковић подсећа да је Телеком Србија познат по друштвеној одговорности, промоцији правих вредности и улагању у исте вредности. „Литерарни конкурс посвећен Михајлу Пупину логичан је наставак сарадње са Образовно-истраживачким друштвом 'Михајло Пупин' са којим је Телеком Србија покренуо виртуелни музеј о Михајлу Пупину. Музеј је јединствен по томе што на једном месту садржи све податке о целокупном Пупиновом делу, уз научни рад, преко друштвених активности до јавности мање познатих појединости из његовог приватног живота. Прошле године са Образовно-истраживачким друштвом заједно смо посетили и Пупинов Завичајни

Телеком и ПСД „Света Србија“

У жељи да дâ свој допринос развоју младих генерација, Телеком Србија већ годинама подржава развој спорта дајући подршку младим талентима и различитим спортовима.

Спорт повезује и спаја људе широм света, доприноси бољој и успешнијој комуникацији међу њима, као што то чини и Телеком Србија. Визија компаније јесте да, улагањем у спорт, млади кроз игру правилно развијају моторне активности, понашање у тиму и основе фер-плеја.

Сарадња Телекома Србија са Православним спортским друштвом „Света Србија“ траје преко годину дана, и за то кратко време ово друштво је, уз подршку компаније, остварило успешне резултате у развоју деце у разним спортским дисциплинама. Друштво тренутно окупља три стотине малишана и има тимове за кошарку, фудбал, одбојку и планинарење. Оснивачи „Свете Србије“ желе да бесплатним менторским радом и утицајем на телесни и духовни развој деце створе јаку алтернативу све већим изазовима са којима се суочавају деца модерног доба.

Поред спортских програма, деца имају могућност да иду на једнодневне излете како би упознали своју земљу и њену историју. До сада су организована путовања у Лазаревац, Ваљево, Горњи Милановац, Крагујевац, Чачак, Стари Рас као и посете Ђурђевим Ступовима, Сопотанима, Љубостињи и Петропавловој цркви.

Априла 2014. године „Света Србија“ је организовала и предавање на тему односа православља и спорта, а предавачи су били Митрополит загребачко-љубљански Порфирије, председник Друштва „Света Србија“, и оснивачи Дејан Томашевић, Аца Кристић и Горан Стевановић. Том приликом је потписан и Протокол о сарадњи између Православног богословског факултета Универзитета у Београду, Богословије Светог Саве и ПСД „Свете Србије“.

Октобра 2014. године, друштво „Света Србија“ је уз подршку Телекома Србија организовало планинарски излет на Космај за преко 300 београдских малишана. Путовање је почело посетом манастиру Тресије, а затим су мали планинари кренули у освајање Космаја. Излет се завршио разним спортским активностима и друштвеним играма.

комплекс у Идвору где смо промовисали и сајт који омогућава да било где да сте на свету, прошетате по Пупиновом завичају. Покретање конкурса посвећеног Михајлу Пупину, у години када

се обележава 160 година од његовог рођења и 90 година од када је за аутобиографију *Са њашњака до научењака* добио Пулицерову награду, још један је вид одавања почаст познатом научнику“, ➔

Марија Бошковић (Телеком Србија) са Саром Матин, добитницом прве награде за ученике средњих школа

Александра Нинковић Ташић са Маријом Марковић, добитницом друге награде за ученике средњих школа

Марија Бошковић (Телеком Србија) са Костом Стојановићем, добитником прве награде за ученике основних школа

каже директорка Сектора за ПР Телекома Србија. Она додаје да су чланови жирија били изненађени не само талентом младих ученика, већ и њиховим познавањем Михајла Пупина. „Читајући ове радове видели смо да на ша земља има дивну будућност када је реч о науци“, каже Марија Бошковић.

Аутори најбољих радова награђени су на свечаности организованог у оквиру Школског дана на овогодишњем Београдском сајму књигу. У категорији ученика основних школа, најбољи рад на задату тему „Мој сусрет са Михајлом Идворским Пупином“, написао је Коста Стојановић из београдске ОШ „Јован Миодраговић“, док је друго место припало Немањи Грујићићу, ученику ОШ „На да Пурић“ из Ваљева. Међу средњошколцима највише се истакла Сара Матин, ученица Гимназије у Апатину са радом на задату тему „Михајло Идворски Пупин у сусрету са мном“, а друго место освојила је Марија Марковић, ученица Средње школе у Крупњу.

Потпредседница Образовно-истраживачког друштва „Михајло Пупин“ Александра Нинковић Ташић истакла је да је на конкурс стигло скоро три стотине веома добрих радова. „Читајући их, Михајло Пупин нам

постаје веома близак. Огрнут поштовањем, а не заборавом, снажан и добар пример Пупиновог наслеђа показао се у пуном сјају. Знања су показали сви. Млађи ученици, основци, уз много креативности, пратили су животни Пупинов пут детаљније од својих старијих, средњошколских другара, који су извлачили поуке из невероватног животног и научног дела овог великог човека. Оно што их спаја је начин на ко

Додела награда на 59. Међународном сајму књига

ји су стизали до самог Пупина, преко звезда, временских машина, уз помоћ снова и маште.“

Снежана Марковић, државна секретарка Министарства просвете, науке и технолошког развоја, на свечаности додела награда истакла је да би допринос, углед и утицај Михајла Пупина свима нама требало да буду инспирација, а генерални секретар Матице српске Ђорђе Ђурић поздравља је напоре да се Пупиново дело популарише у школама.

Првопласиране учеснике конкурса Телеком Србија наградио је таблет-рачунарима са припејд СИМ картицама, другопласиране модемима са СИМ картицама, док је петоро трећепласираних ученика добило аутобиографију Михајла Пупина *Са пашњака до научењака* које додељују Образовно-истраживачко друштво „Михајло Пупин“ и Матица српска. Сви радови наћи ће се и у сталној поставци Виртуелног музеја Михајла Пупина на сајту: <http://www.mihajlopupin.rs>.

Литерарни конкурс „Мој сусрет са Пупином“ представља и почетак Образовне пупинизације. До краја године сајт <http://www.mihajlopupin.rs> на коме се налази први виртуелни музеј једног научног и културног наслеђа у свету, захваљујући Телекому Србија и Образовно-истраживачком друштву, постаће место интерактивних садржаја усмерених на младе у образовном систему. Од методичких припрема Пупиновог часа, преко мултимедије, па све до интернет радионица, Образовна пупинизација ће ученицима и њиховим наставницима нудити мноштво интерактивних садржаја из историје српске науке.

Приредила О. Стојановић

У славу и част Светог српског краља Стефана

Повратак свом храму, свом дому

Честитајући ктиторску славу дечанском игуману Архимандриту Сави, Патријарх Српски је изразио захвалност свом манастирском братству на непоколебљивој вери и истрајности и позвао расељене Србе да се врате на своја огњишта.

Предвођени игуманом Савом, дечански монаси су служили 23. новембра ове године, у навечерје манастирске славе, празнично бденије у присуству Његове Светости Патријарха српског Иринеја и Преосвећене Господе епископа: рашко-призренског Теодосија и тимочког Илариона. Богослужењу је, поред наших сународника са Косова и Метохије, присуствовало и преко двеста поклоника из других делова Србије, али и из Албаније и Црне Горе.

У манастиру Високи Дечани и ове године свечано је прослављена ктиторска слава – Св. краљ Стефан Дечански. Свету Арх. Литургију служио је Патријарх српски Иринеј уз саслужење П. Г. епископа: рашко-призренског Теодосија, тимочког Илариона и тридесетак свештенослужи-

теља из више епархија СПЦ и Архиепископије Чешке и Словачке. У празничном бденију и Светој Литургији у манастиру Високи Дечани учествовало је око 1500 верника из централне Србије, са Косова и Метохије, из Црне Горе, Републике Српске и других крајева региона.

Поред бројног монаштва присуствовали су и представници Владе Републике Србије: др Милета Радојевић, шеф Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама, Душан Козарев, заменик шефа канцеларије за КиМ, као и командант КФОР-а генерал Фиљуло, шеф мисије ОЕБС-а на КиМ Шлумберже, Бранислав Стојановић, председник општине Грачаница, представници општине Дечани и локалне исламске заједнице као и више представника међународних канцеларија на КиМ.

Честитајући ктиторску славу дечанском игуману Архимандриту Сави, Патријарх Српски је изразио захвалност манастирском братству на непоколе-

бљивој вери и истрајности. Свјатјејши је заблагодарио Богу што се окупило толико верног народа и људи добре воље. „Можда никада у својој историји Дечани нису изгледали овако величанствено и свечано као ових година“, нагласио је он додавши да „у Дечане и наше светиње не долазимо само да укрепимо наш верни народ, него да се и сами духовно укрепимо у нашим светињама“. Патријарх се у својој беседи посебно обратио и бројним расељеним

Србима са Косова и Метохије рекавши да би желео да се сви они који су рођени на овом тлу врате својој кући, свом дому, свом храму, и гробљима и да сви живе у миру, благословивши благочестиви народ који је пристигао са свих страна да се поклони моштима Св. Стефана Дечанског.

На крају Св. Евхаристије Првојерарх Српски је одликовао највишим одликовањем СПЦ – Орденом Светог Саве I степена, на предлог Митрополита црногорско-приморског Амфилохија, а одлуком Св. Арх. Синода СПЦ, протојереја-ставрофора Милутина Тимотијевића, ректора Призренске богословије у Нишу. У говору тим поводом Патријарх је рекао да је на славу манастира Дечани, пре педесет година, у овој величанственој светињи, о. Милутин рукоположен у чин свештеника од руке тадашњег Владике рашко-призренског, а потоњег Патријарха српског Павла.

Манастир Високи Дечани су задужбина краља Стефана III Дечанског и цара Душана. Градња је завршена 1335, а фреске око 1350. године. Манастир је посвећен Христу Пантократору и Вазнесењу Господњем – Спасовдану и налази се на списку Унескове Светске баштине.

Приредила О. Стојановић

Извор: Епархија рашко-призренска

Разговор са Ненадом Драшковићем, директором новосадског Центра за социјални рад

Земља живих – пример добре праксе

Саша Велимир

У реализацији овог пројекта, помажу лекари, психолози, психијатри, социјални радници, али и људи из других професија који воде разне креативне радионице, држе предавања и обуке и на тај начин учествују

Заједница „Земља живих“ – пројекат рехабилитације и ресоцијализације оболелих од болести зависности – постоји већ десет година, по благослову Епископа бачког Господина др Иринеја, а под окриљем Свето-архангелског манастира Ковиљ. О Земљи живих говори нам директор новосадског Центра за социјални рад Ненад Драшковић, који је укључен у пројекат од његовог почетка.

„Програм Земље живих траје три године и обухвата три фазе: ревитализацију, рехабилитацију и ресоцијализацију. Зависник мора да прође кроз све три фазе да би се припремио за живот након изласка из заједнице. Свака фаза је подједнако битна и ниједна се не може прескочити. Болест зависности открива неутољиву и неугасиву метафизичку жеђ човекову за смислом и љубављу. Једино Бог може да задовољи ову потребу. Без Бога код за-

висника се више него код других види осећај усамљености и празнине. Дрога је свакако један од најпогубнијих и најварљивијих сурогата. Стога, кад неко постане зависник, то је видљив знак да он нема само психолошки, него и дубоки духовни проблем. На жалост, зависницима се код нас мало ко озбиљно и с љубављу бави. Они су углавном презрени и маргинализовани. Једини начин да им се помогне јесте спремност да се с великом пажњом и саосећањем послушају њихове душе, егзистенцијални болови и дубоки вапај за смислом, а то значи да им се пружи безусловна, јеванђељска, христолика љубав. У реализацији овог пројекта, помажу лекари, психолози, психијатри, социјални радници, али и људи из других професија који воде разне креативне радионице, држе предавања и обуке и на тај начин учествују у пројекту“, истиче Драшковић.

Заједница „Земља живих“ састоји се од шест објеката – кућа, у којима се тренутно налази око сто шездесет штићеника. О њима води бригу шеснаесторо ангажованих лица. Потписани су протоколи о сарадњи са Министарством здравља, Министарством унутрашњих послова, Српским лекарским друштвом, а остварена је и значајна сарадња са многим домаћим и међународним институцијама, као што су нпр. Специјална болница за болести зависности у Дражеровој у Београду, Одељење за лечење болести зависности Покрајинске болнице у Новом Саду, Хигијенски завод у Новом Саду, Специјална болница за психијатријске болести у Вршцу и Горњој Топоници код Ниша, центри за социјални рад у Новом Саду, Лазаревцу и Алексинцу, град Нови Сад, а остварена је сарадња и са међународним организацијама UNODC, UNAIDS, EU.

Активности у Земљи живих (фото: <http://www.zemljazivih.info>)

„Од штићеника који су са благословом прошли читав програм, преко 80% су се рехабилитовали и социјализовали у својим срединама. Постоји изванредан број штићеника који нису прошли читав програм али су стабилни и социјално функционални“, рекао нам је Драшковић. Такође је скренуо пажњу на то да је проблем болести зависности глобалан, па тако примају људе свих вероисповести и националности.

Боравак штићеника у терапијским центрима је бесплатан. „Главни терет финансирања активности сноси манастир Ковиљ, Црквена општина Лазаревац и град Нови Сад. Друга материјална средства обезбеђују се из донација, а и сами родитељи помажу, без обавезе и у складу са својим могућностима. Финансирање Земље живих и даље је најслабија тачка пројекта. Због тешке економске кризе средстава има све мање“, поручује Драшковић. Чињеницом да се лечење не напла-

ћује Драшковић нам указује „и на њен терапијски значај јер ти ме желимо да пробудимо одговорност штићеника према себи у односу на свој проблем зависности и то у смислу да никоме не плаћају да их лечи него се својим снагама боре за себе и за исцељење. Земља живих која за своју основу постојања има хришћански начин живљења, устројена је тако да сви буду једнаки, да новац ни на који начин не утиче на штићенике ни на њихове међусобне односе.“

Наш саговорник нас упознаје и са свакодневицом у овом рехабилитационом центру где заправо „сваки дан почиње и завршава се молитвом. Корисници програма све раде сами – кувају, спремају, обрађују башту, виноград, га је животиње, а баве се и дуборезом, каширањем икона, ткањем... Осим рада и молитве, део програма су и заједничке, интерактивне, креативне радионице. Треба знати да је начин лечења у тера-

пијској заједници – наративни. Свакако, ово није ништа ново, јер Црква у својој богочовечанској мисији вековима примењује овај начин едукације. Света Литургија је управо дијалог између свештеника и верног народа.“

Ненад Драшковић нас упућује и на принципе рада овог центра за одвицавање од болести зависности: „Наизглед, чини се једноставним: молитва, рад, ред, искрено пријатељство, живот у истини. А све може да се сведе на један једини принцип, а то је преображење. Све што се ради у заједници мора да буде искључиво терапијског карактера. Циљ њиховог радног ангажмана је терапија, а не профит. Психотерапија коју примењујемо је цивилизацијско наслеђе које се састоји у томе да је духовно примарно у односу на материјално.“

Такође, у разговору смо сазнали и о условима за примање у заједницу „Земља живих“. „Први и основни услов уласка у Зе-

Земља живих, слава у Брајковцу 15. 7. 2012. г. (фото: <http://www.zemljazivih.info>)

мљу живих је пре свега потреба за мењањем. Сви заинтересовани се пре уласка у терапијску заједницу упознају са начином рада и живота у заједници. Организује се низ састанака ('колоквијума') у које су укључене и породице. То је период где учавамо вољу и жељу за променом. Сврха ових припрема је да се зависник мотивише и да се пробуди жеља за исцељењем. Након неколико припремних разговора добија се позив за долазак у један од наших рехабилитационих центара или, ако је то потребно, пролазе детоксикацију у некој од здравствених установа и затим улазе у заједницу. Врло је важно да се и породица укључи у рехабилитацију. Због тога је обавезна да присуствује родитељским састанцима који се одржавају једном месечно. Приликом првог сусрета зависника са породицом, после шест месеци, породица долази у сам центар за рехабилитацију и тада је у прилици да и сама види како центар функционише", објашњава Драшковић.

Када појединац стигне у заједницу он је детоксикован, што значи да су телесне кризе прошле и да се он у заједници суочава са много тежим периодом психолошке кризе. Зависник је потпуно дезоријентисан и емотивно разграђен. Период зависности је емотивни вакум јер су све те психоактивне супстанце аналгетици које човека држе у

стању конфузије. Када се зависник рехабилитује за њега је период зависности емотивна „рупа“ – углавном се ничег не сећа. Сваки нови члан на почетку добија и свог „анђела чувара“ односно старијег штићеника који своје искуство и знање преноси на новопридошлог. Помаже му да преброди почетне кризе кроз које сваки нови штићеник пролази и да се лакше уклопи у заједницу. Боравком у заједници зависник се спрема да препозна себе у себи и да усклади свој его и суперего и да се касније у фази ресоцијализације боље снађе.

Штићеници могу да напусте центар кад год желе, нико их не приморава да остану. Како су својом вољом дошли, тако својом вољом могу и да оду. Исто важи и за богослужења. Наиме, она су саставни део терапије али ако штићеник нема жељу да их посећује, није у обавези. Све је препуштено савести.

Драшковић нас упознаје и са новим облицима зависности, као што су интернет и друштвене мреже. „У свету је ова врста зависности учљивија него код нас. Ми смо имали неколико малолетних штићеника који су у овом проблему зависности.“

На питање важности ауторитета као превенције наркоманије и утиска о друштву у ком живимо, саговорник нам сведочи: „Ауторитет игра важну улогу. Често се меша ауторитет са ауторитарно-

шћу. Ауторитет значи да неко има поверења у оно што се ради, у особу која је ту да помогне и да ће та особа најбоље разумети кроз шта све зависник пролази. У данашњем свету су ауторитети подривени и то је један битан разлог зашто људи упадају у проблем зависности.“

За сам крај битно је знати да „зависност није болест сиромашног нити богатог човека, она је болест која може да погоди сваког, без обзира на социјални статус, ниво образованости или године. Најчешће креће врло рано и безазлено због друштва и неизграђеног осећаја припадности. Чак није ни правило да су то деца из разведених и дисфункционалних породица. А савет родитељима би био пре свега да се баве својом децом колико год је то могуће.“

О успешности Земље живих говори чињеница да „држава и њене институције препознају овај пројекат као пример добре праксе. Све више се говори о терапијским заједницама као посебним оазама у којима зависници постају бивши зависници. Овај програм се препознаје као нешто посебно у односу на класичан приступ лечењу зависника. Из стручних институција долази све више гласова који хвале овакав програм и заговарају да се он промовише због постигнутих резултата.“

Црквене везе руског и српског народа

Руске монахиње и обнова српске духовности (I)

Проф. др Ксенија Кончаревић

Једну од најсветлијих страница деловања руске дијаспоре у српској и југословенској култури XX века исписала су руска свештена лица – архијереји, свештеници, монаси пребегли на тле Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Руска Црква у Краљевини СХС добија своје административно устројство, а од 1921, након одржавања Свеправославног црквеног сабора у Сремским Карловцима и оснивања Архијерејског Синода на челу са Митрополитом Антонијем (Храповицким), постаје духовни стожер свих Руса у расејању. Оснивају се руске црквене општине, дижу руске богомоље, утемељују духовно–просветна братства, издају православне новине, часописи и књиге. У годинама између два светска рата Руска Црква показује се не само као кохезиона снага за све руске прогнанике, већ и као стожер руско–српског верског, културног и националног зближавања. Руско свештенство и монаштво добило је и од државних и од црквених органа снажну финансијску, материјалну и моралну подршку, али је уједно пружило и огроман подстицај оживљавању и развоју духовности код Срба. Утицај руских свештеника и монаха у нашој средини утолико је изразитији, уколико се имају на уму тешке околности у којима се Српска Црква нашла у првим послератним годинама. Опустоше-

не у оба балканска и у светском рату, српске земље остале су без многих свештених лица, док су манастири, посебно у Србији, Македонији, на Косову, били крајње запуштени. Руски монаси пристигли у таласу емиграције распоређени су у српске манастире. У неким су се формирали чисто руске обитељи, а у већини су руски монаси и монахиње представљали језгро из кога ће се доцније развити нове монашке заједнице.

Почетак деловања руских монахиња на тлу Краљевине СХС везује се за манастир Ново Хопово на Фрушкој гори, где је новембра 1920. године смештено осамдесетак монахиња из манастира Пресвете Богородице у Љесни (бивша Холмско–варшавска епархија). Овај манастир се пре егзодуса сестринства налазио у Пољској, преко реке Буг. Устројство обитељи извршено је под духовним руковођењем знаменитог оптинског духовника старца Амвросија (Гренкова) (1821–1863), заслужног, иначе, и за оснивање знаменитог Шамординског манастира, који је баштинио најбоље традиције исихастичког делања у Русији. Љесненски манастир је пре егзодуса, поред дивног појања, благоустројеног поретка монашког живљења сестара и искушеница, њихових рукодеља, иконописања, био познат и по неговању васпитно–образовног рада са

децом: у свом саставу имао је основну школу, гимназију и учитељску школу, у њему се школовало око 500 девојчица и девојака. И газдинство ове обитељи било је изванредно постављено, тако да су сестре чак биле познате по инструктивном раду у области ратарства, повртарства, воћарства, пчеларства.

Са чудотворном иконом Пресвете Богородице Љесненске у рукама монахиње су, спасавајући своје животе, у Србију стигле из Бесарабије, предвођене већ старом и болесном утемељитељком манастира игуманијом Екатерином (Јефимовском) и њеном помоћницом и наследницом, тада већ активном игуманијом Нином (Косаковском). Мати Екатерина, иначе, била је личност великог интелектуалног и духовног формата и несвакидашњег животног искуства: у свету грофица Евгенија Борисовна, дипломирала је на Московском универзитету, објављивала литерарне радове, лично се познавала са И. С. Тургеневом и В. Соловјовом, а у манастир је ступила са 33 године са благословом Архиепископа варшавског Леонтија. Имала је духовно руковођење не само од већ помињаног старца Амвросија, него и од знаменитог кронштатског свештеника Јована Иљича Сергијева, који је често посећивао Љесненски манастир и сматрао га „својим“.

У српској средини мати Екатерина почиње да окупља око себе и свога сестринства не само руске емигранте, него и српску интелигенцију. На њену иницијативу основан је Руско–српски кружок у Београду као прва организација овакве врсте у Србији, чији чланови постају истакнути руски и српски хришћански интелектуалци – Архимандрит Јустин Поповић, Десанка Максимовић, Кипријан Керн, Николај Афанасјев, Марија, Софија и Николај Зернов, Велибор Глигорић, Душан К. Петровић и други (о деловању кружока податке пружају, између осталог, мемоари игуманије Ане Ацић, која се у њега учланила као посестрима руске породице Зернов).

У некрологу написаном непосредно по њеном упокојењу ава Јустин забележио је о овој истакнутој игуманији коју су с правом називали „апостолом српског женског монаштва“ и следеће редове: „Живела је на земљи правећи лествице између овог и оног света, између душе своје и чудесног Господа Христа [...]. Преображеном душом преобразила је и тело: узлетела је до најтананијих, до најделикатнијих философско–религиозних проблема, који се једино могу решити облагодатеним умом, облагодатеним срцем, облагодатеним телом, облагодатеном душом.“ А њен психолошки профил убедљиво је дочарао речима: „У њеном присуству осећао си да је човек више душа него тело; она је умела да скрати растојање између њене душе и твоје. Она је имала сталан осмех, не туђ, не позајмљен, већ њен сопствени милостиви, благи осмех. Гледајући њу, ја сам говорио себи: да, ваистину, она је горку тајну живота учинила слатком.“

Мати Екатерина, иначе, умрла је у избеглиштву 15/25. октобра 1925. у 76. години живота, а мати Нина упокојила се такође у дубокој старости, после Другог светског рата, у Београду, ка

Мати Екатерина (фото: правмир.ру)

мо су се сестре склониле након што је Ново Хопово било спаљено од усташа. Одатле су се 1950. одселиле у Француску. Љесненски манастир данас се налази у Нормандији, у Провемону, где се чува и најпоштованија реликвија ове обитељи – чудотворна Љесненска икона Мајке Божије.

Дошавши на Фрушку гору, љесненске калуђерице наставиле су да негују свој општежитељни типик, да практикују неизмењено вршење богослужбеног правила, да у српској средини шире свој појачки израз, да развијају себи својствено просветитељско–мисионарско и харитативно усмерење. Њих двадесетак се октобра 1923. преселило у обновљени манастир Кувеждин, где су уз српске искушенице и игуманију Меланију (Кривокућин), Српкињу пострижену у Хопову, иначе свештеничку кћи и удову свештеника из Деча (Срем), одиграле кључну улогу у обнављању и ширењу женског монаштва у окриљу Српске Православне Цркве, чији је континуитет развоја, након златног средњег века, био прекинут тешким историјским околностима петовековног робовања под Турцима, истовремено

пруживши допринос и духовном, као и привредном оживљавању фрушкогорских манастира. А каква је атмосфера владала у овим два руским обитељица у егзилу сведочи и констатација наше црквене јерархије из тих првих година деловања да су Хопово и Кувеждин „праве кошнице у којима влада савршени ред и духовни мир, где се монахиње пожртвовано старају око неговања сирочади“.

Богочежњиве младе душе долазиле су са свих страна на службе у Хопово, посебно на свеноћна бдења, из Мачве и из удаљених војвођанских села, пешачећи и по шездесет километара. Међу њима су биле и наше најистакнутије будуће игуманије – мати Аполинарија из манастира Крушедол, мати Јелена Јокић, игуманија манастира Драче, мати Ана Ацић, која ће се наћи на челу манастира Враћевшница, и друге.

Схимонахиња Марија из Србобрана, која је међу првим Српкињама ступила у Хопово, сећа се како је први пут доживела свеноћно бдење пред празник Љесненске иконе Мајке Божије: „Три хора, сто монахујућих на трепетној молитви, служи баћушка Алексеј, духовник манастира, велики молитвеник и као мирски свештеник, и јеросхимонах Никандар.“ Деветнаестогодишња Марија је одмах донела одлуку да се замонаши, али је због недостатака простора нису одмах примили, него после извесног времена, заједно са још једном девојком, потоњом монахињом Исидором, под условом да три године станују на тавану. Касније је мати о томе приповедала: „Да су ми рекли на оцак – на оцак! Ја бих то са вером примила.“

Потресна су и сведочанства Наде (потоње игуманије Ане) Ацић, кћерке чувеног педагога Сретена Ацића, о њеним првим одласцима у манастир Хопово, упознавању са игуманијом Екатирином, разговорима са искушеницом Лидијом (Дохторовом,

у раси и малој схими Диодором, у великој схими Маријом) и монахињом Сидонијом о духовном животу, првој исповести којој је приступила под кровом ове свештене обитељи а за коју ју је припремала сестра Лидија („то није био српски обичај“, објашњава мати Ана у својим мемоарима), о благољепним службама које је овде доживела, а све је то утицало на њено будуће опредељење за монашки пут, за који је добила благослов свога духовног оца, Епископа охридског Николаја Велимировића. „Васкрсло ме је Хопово! И тијелом и душом осјећам благодат и благослов Хопова!“, – сећа се мати Ана. „Отац Алексеј, ‘баћушка’, је тамошњи свештеник, Рус. Какав је то диван човјек [...]! На његовој служби стојиш пуна два сата и не осјетиш да си стајао, могло би се стајати још док је он ту и моли се. Кроз службу коју он свом душом одаје Богу, осјећаш његову личну потребу да служи Богу. Он кад служи, он је само са душом својом. Не чини дужност по дужности, већ по потреби душе своје. И то смирено, без помпе, без заноса [...]. Игуманија манастира Хопова, мати Катарина, врло је оштроумна, њено лице је живахно, оштрих црта, малко загонетно. Стара је врло, доста ситна, жива, без ног и зато иде на штакама. Чујем да је велики богослов и књижевник [...]. Сестра Лидија учинила је на мене велики утисак. Она је сасвим света, и канда се стално моли и за вријеме разговора с ким, увијек је душом у молитви. Још врло млада (26–28 година), доста мала, руменог, округластог, помало пјегавог лица, плавих крупних очију. Чудне очи. У њима се заиста види небо. Она, кад прича, скоро увијек управља очи ка небу, а кад њој ја причам или кад ми она поставља питања гледа тако дубоко у мене, да ми се чини да ће сагледати у мени оно што још нисам казала, да ће сагледати мене цијелу.“

Број искушеница Српкиња је растао, али, пошто су се монахиње плашиле да у туђини не изгубе свој руски национални идентитет, предност при пријему у хоповску обитељ давале су Русињама, а младе Српкиње искушенице усмеравање су у манастир Кувеждин. У Кувеждину је 1930. било 18 расофорних монахиња Русиња, 14 Српкиња искушеница и 4 монахиње. Одговорне манастирске дужности, изузев дужности игуманије (мати Меланија Кривокућин), вршиле су искључиво Русиње: намесница је била монахиња Серафима (Томскаја), надзорница мати Александра (Волкова), уставшчица мати Јелисавета (Колобзина), пономарка мати Вера (Лукјањук), економка мати Евгенија (Вишњевска), библиотекарка мати Серафима (Томскаја), трпезарка мати Ксенија (Морозјук), болничарка мати Агнија (Слаута).

Живот и рад сестара у Кувеждину био је регулисан властитим дисциплинарним типиком, који је у неким аспектима послужио и као основа за доношење првог сродног нормативног документа у српској средини – „Уставом женских манастира у Српској православној цркви“, који је ступио на снагу 13. октобра 1927. Све сестре биле су заузете на првом месту молитвом у храму и испуњавањем келијног правила, а затим послушањима. Постојале су две врсте послушања – стална и „чредна“ (по „дежурствима“ – од недеље ујутро до суботе увече, дакле, на седам дана). Стална послушања подразумевала су извесне дужности у управљању манастиром и гздинством (намесница, надзорница, уставшчица, пономарка, економка, библиотекарка, трпезарка, болничарка, баштованка, краварка, живинарка), као и у свакодневним активностима (појање у храму, израђивање икона, митри, одежди, крстова, бројаница, израда свећа, печење

просфора, рад у кухињи и манастирској пекари). Чредна послушања односила су се на читање одломака из богослужбених књига, акатиста, јутарњег, вечерњег молитвеног правила и полуноћнице, послуживање у трпезарији, у келијама игуманије и духовника, у гостињским собама, спремање сестринских соба. Манастирски дан отпочињао је у четири сата ујутро лети, а зими у пет, читањем полуноћнице, јутарњег правила и часова, наставао се доручком и послушањима, у подне се ручало уз читање житије светога који се прославља тога дана, следила су послушања до вечерње службе у шест сати (зими у пет), вечера, читање акатиста и молитава пред спавање, а на починак се полазило у 9 (зими у 8 сати). У поподневним и вечерњим часовима, посебно зими, старије монахиње поучавале су искушенице у појању и читању молитава на црквенословенском језику, а мати Серафима (Томскаја) држала је сестрама и систематска предавања из разних области богословља. Средом, петком и суботом служила се Литургија у 7 сати ујутро, а недељом и празницима у 10 сати. Недељом и о празницима сестре су биле слободне од послушања, шетале су по шуми, одмарале се у келијама, читале књиге. Иначе, манастир је био јединствен у српској средини по томе што се у њему практиковао богослужбени устав „неусипајушчих“. У капели на западном делу конака, посвећеној Покрову Пресвете Богородице, двадесет четири сата монахиње су се непрестано смењивале на сваких сат времена, читајући Псалтир са последовањем. Првих дванаест сати помињана су имена живих, а других дванаест сати упокојених. Током ноћи, од десет увече до три ујутро, смењивале су се само старије монахиње, малосхимнице.

– *наставиће се* –

У Москви представљена књига проте др Саве Б. Јовића

Књигом исписана истина

У Москви је представљена књига протојереја-ставрофора др Саве Б. Јовића *Еџничко чишћење и културни ђеноцид на Косову и Метохији* на руском језику.

На Православном универзитету Св. Тихона у Москви 22. новембра 2014. је одржана промоција књиге протојереја-ставрофора др Саве Јовића *Еџничко чишћење и културни ђеноцид на Косову и Метохији*, коју је ове године на руски језик превео доле потписани, а издала Издавачка кућа „Паломник“.

Велика сала на поменутом универзитету је била препуна заинтересованих за промоцију ове књиге, међу којима је био и председник српске дијаспоре у Москви др Божидар Митровић. Присутствовала је и руска телевизија и друге, као и дописници православно-просветитељског центра

Програм промоције, који је почео молитвом, водио је протојереј Лав Семјонов, декан Факултета допунског образовања и шеф Духовно-просветитељског центра Универзитета, а први говорник је био Епископ моравички Антоније, настојатељ Подворја СПЦ у Москви. У свом надахнутом говору Владика Антоније је објаснио присутнима историју косовског питања и посебно нагласио грозоте кроз које је прошао и пролази српски православни народ на Косову и Метохији. Он је истакао значај ове књиге која сведочи

истину и потом у кратким цртама представио аутора проту Саву Јовића.

Затим је све присутне поздравио један од домаћина – ректор универзитета протојереј др Владимир Воробјев. Он је прво говорио о вековном пријатељству руског и српског народа, а онда је захвалио оцу Сави што је подарио читаоцима овакву књигу која сведочи о истини. Ова књига, нагласио је, представља важан корак на путу ширења истине о балканским збивањима и косовској трагедији.

Најопширније је о књизи говорио протојереј-ставрофор проф. др Драгомир Сандо, који је представио књигу и труд који је о. Саво уложио док ју је написао. Рекао је да је аутор користио архивску грађу која се чува у Св. Архиепископском Синоду, а највише извештаје епархијских архиепископа, посебно Епископа Павла, потоњег Патријарха Српског. Поред труда који је аутор уложио, проф. Сандо је истакао и његову храброст, прецизност и бриљантан стил, спајајући различите делове како би створио савршену целину, једно изврсно историјско дело. Поред других изнео је и један веома битан податак, а који говори да је комунистич-

Промоција књиге *Сведочили су за Бога*

Поводом обележавања 25-годишњице политичких промена из 1989, као и са њима повезаног рушења комунистичких система у средњој, источној и југоисточној Европи, 30. октобра 2014, у Минстеру (Немачка), представљена је јавности књига *Сведочили су за Бога (Zeugen für Gott)*. Књигу су приредили Буркхард Ханеке и проф. др Томас Бремер, а објављена је уз подршку римокатоличке харитативне организације Реновабис. Садржи 17 страдалних прича које сведоче о годинама које је комунизам обележио и о људима који су пропатили због репресија комунистичког система. Многи од њих страдали су због своје вере. Међу тим причама нашло се и сведочанство протојереја-ставрофора др Саве Б. Јовића, данас главног секретара Св. Арх. Синода СПЦ, а некада заточеника зеничког казамата. Као свештеник Српске Православне Цркве ухапшен је 15. маја 1980. у Обудовцу (БиХ). У исконструисаном и политички мотивисаном судском процесу о. Саво Јовић је осуђен 10. октобра 1980. на шест година робије због вербалног деликта. Као затвореник под редним бројем 7238 провео је непуних пет година у КПД Зеница изложен многобројним тортурама и увредама. Из затвора је пуштен 28. новембра 1984. године.

Извор: Реновабис, преуео и дојунио Павле Аничић

ки режим на челу са Јосипом Брозом све време штитио Албанце који су вршили прави терор над Србима.

Онда је доле потписни, председник Друштва руско-српског пријатељства у Москви и гл. уредник *Сабраних дела Светиој владике Николаја Жичкој* на руском језику, говорио о значају Косова и Метохије за Србе, о личности писца проте Саве Јовића који је успео да руском народу приближи истину о страдању српског народа на Косову које траје вековима, наглашавајући да је прота Саво у својој књизи обухватио временски период од 1945. до 2005, када се под притиском Албанаца са КиМ иселило више Срба него у свим дотадашњим сеобама заједно.

Затим је ученик Православне гимназије „Јован Богослов“ Илија Јермолкин извео део приредбе о Косову, а потом рецитовао и песму Милана Ракића *Симонида* чиме је остављен изузетан утисак на све присутне. Свој наступ дечак је завршио речима: „Косово је Србија! Никада граница!“

После овог изузетног наступа приказан је документарни филм о страдању Срба на Косову и Метохији чији је аутор Јевгеније Баранов.

На крају је аутор о. Саво Јовић поздравио присутне и захвалио својим предговорницима. Рекао је да

нажалост живимо у времену када се више цени брзина информације него да ли је информација тачна. Управо лажне информације су учиниле да се Срби, који су били жртве, прогласе за злочинце и да их немилосрдно бомбардују НАТО снаге иако су управо они у последњих више од пола века били непрестано прогањани. Отимана им је имовина, сечена шума, вршени напади, убиства, али нико о томе није смео да говори због комунистичког система који је владао

и који је штитио косовске Албанце. О тим злочинима над Србима јавност није смела да сазна. Тек после убиства Данила Милинчића и злочиначког набијања на колац Ђорђа Мартиновића од стране Албанца осамдесетих година прошлог века средства информисања су почела стидљиво да се оглашавају. Прота Саво је нагласио да је овом књигом покушао да изнесе истину и да му је драго

што је она преведена и на руски језик.

Интересантан је закључак једног руског генерала који је присуствовао промоцији: „Писац ове књиге је једна изузетна личност.“ Посебно су били одушевљени млади Руси којима је аутор дуго потписивао књиге и са њима разговарао.

Проф. Иља Числов

Руковети са њиве Господње
– Из дневника српског свештенослужитеља –

Отео си руке, али нећеш и душу

Епископ шабачки Лаврентије

9. јануар 1966.

После очитане славе заседо-
смо за трпезу. Два млади-
ћа, домаћини – два јаблана,
дворе госте. – Одавно Вас, чекамо,
оче! – поче један од њих. – Стално
погледамо кроз прозор да не ми-
моиђете нашу кућу. Знате, жељни
смо свештеника. После рата није
вас било па смо почели заборавља-
ти свој закон. Покојни игуман није
могао сам да стигне свуда. Од како
се школа отвори у манастиру и до-
ђосте, народ се поче будити и вра-
ћати Богу. Гледам, на Преображење
пуна црква богослова, па милина.
А кад запеваше, кроз мене пролети
нешто врело. Красни су вам ђаци.
– Море, ми се ономад о мојој сла-
ви и насмејасмо – рече један гост. –
Ја се био у кући нешто заговорио с
пријатељем Савом, док жена уђе и
рече да два ђака из манастира стоје
на капији и питају да ли ће код нас
читати славу. – Јесу ли попови или
калуђери? – питамо ми. – Враг би
знао. Немају ни мантије ни браде
– одговори она. Ми се насмејасмо.
– Нека уђу. Чим су из манастира то
су наша деца, они носе благослов
Божији – повикасмо ми.

Два лепушкаста дечака уђоше.
Ми поустајасмо. Ја запалих свећу а
они као моторци окадише трпезу и
нас, очиташе славу, честиташе и да-
доше нам да изљубимо крст. „Живи
били, синови!“ – вели им пријатељ
Саво, мало загрејан. – Чувајте на
шу веру и Српство! – Рекоше да су
родом однекле из Србије. – Јесте,
то су наши ђаци – рекох ја. – Зна-
те, нас монаха у манастиру је мало,
а много свечара; па кад дођу славе
ми не можемо свугде да стигнемо
те пошаљемо ђаке да вам макар Бо
га назову и славу честитају. Хвале

се да их лепо примате. Само су ми
двојица у шали причали свој дожи-
вљај код једне баке у Нунићу. Она
је славила Светог Николу. Тих дво-
јица ђака дођу и пред њену кућу и
зовну са капије. На вратима се по-
јави она. Познаше је. Била је уочи
Св. Арханђела у манастиру Крки на
слави. Врло је отресита и добро по-
знаје своју веру. Целу ноћ је пропи-
тивала ђаке; окретала их око малог
прста. Кад је упиташе могу ли и њој
да читају славу. „Врло радо!“ – од-
говори она и отвори капију. „Само
пазите, немојте да сманцрљате шта
било, него ми читајте по реду“. Они
се уплашише. Док су у другим кућа-
ма читали напамет, овде се згледа-
ше, па један рече: – Дај оно што нам
је отац Лаврентије написао. Очита-
смо, а задовољна бака нас лепо на-
гради и почасте.

У том разговору уђе у собу човек
осредњег раста и година, опаљена
лица и без руку, управо без шака.
Како уђе, скочи на једнога од оних
младића домаћина, загрли га оним
патрљцима и поче да плаче. Затим
приђе и рукова се и са мном па по-
че: – Ви сте Лаврентије? – Јесам! –
рекох ја. – Чуо сам од брата за Вас.
Ово су, оче, моја браћа. Овај живи
у Загребу. Нисам га дуго видео. До-
шао је данас да заједно прославимо
Светога Стефана. Ја сам њих двоји-
цу на рукама својим одграјио. Јес...
кад сам имао руке – па испружи па-
трљке. Страшна слика: нема шака.
Од лаката па до шаке руке су расе-
чене те се њима служи као клешти-
ма. Узе таквом шаком чашу, помену
Бога и Славу, наздрави па отпоче
тужну исповест: – Овде сам се, оче,
родио; овде провео најлепше дане
свога живота. Но на овом голом кр-
шу и камену отац нас није могао све
исхранити, те коцка паде да мене

пошаљу на занат. Преко „Привред-
ника“ упућен сам у Београд. Од ку-
ће сам се растао тешка срца. Иако
смо били пука сиротиња, заволи се
клето где човек први пут света угле-
да. Нарочито ми се тешко било ра-
стати од мајке. Сећам се да ме је она
најдуже пратила. Успут сам плакао
и проклињао своју горку судбину.
Читаву годину дана духом и мисли-
ма био сам код куће и сањао кад ће
распуст доћи. Знате и сами, ваљда
сте и Ви рано били отргнути од сво-
јих родитеља.

Занат сам пригрлио оберучке и
сав се предао њему. Ту ме затече и
рат. Немци ме заробе и депортују у
логор – у Хам. Са каквим сам болом
и неизвесношћу ишао можете зами-
слити. Овде рат бесни и пустоши.
Из земље стижу најстрашније вести.
О својима ништа не знам и мислим
на њих непрестано. Чим стигне но-
ви воз заробљеника из Југославије,
распитујем се. Нико ништа не зна.
Једнога дана ипак чујем да су ми
Италијани убили и бацили у бунар
оца и стрица и да је село попаље-
но. О судбини осталих ништа нисам
могао дознати. Мајку често сањам,
те страхујем да није и она настра-
дала. Касније чујем да је жива, али
никако везу да успоставим. Често је
замишљам како се пати са нејаком
мојом браћом. Лик ми њен стално
лебди пред очима. Време се отеже
у бесконачност. Четири године за-
робљеништва – четири века. Најзад
дође и дуго жељена слобода. Нас
ослободише Американци. Коман-
дант ме је врло брзо упознао и за-
волео. Звао ме је, да по ослобођењу,
пођем са њим у Њу Џерси – у његов
родни крај. „Где ја будем живео, жи-
већеш и ти...“ – говорио је и све обе-
ћавао само да пођем. Објаснио сам
му да у домовини имам мајку коју

изнад свега волим и да ме жива жеља вуче њој. Разумео ме је.

Некако се вратим у домовину. Код куће затекнем згариште. Од комшија чујем да ми је мајка са браћом у Шибенику. Одмах сам отишао код њих. Можете замислити какав је сусрет био. Овога брата сам узео на руку, а овога смо повели собом, те дођемо амо, начинимо нешто кућице, дамо оцу подушје, те се почнемо мало по мало опорављати. Ја, срећан што сам се мајци вратио жив, летео сам од радости да јој помогнем и да јој се колико било одужим за оне силне непрспаване ноћи и труд око нашег подизања, и за материнску љубав којом нас је увек обасипала.

Још док сам био у заробљеништву упознао сам се са напредним људима и социјалистичким идејама, те чим сам се вратио овамо био сам постављен за секретара месне партијске организације.

Онда се на религију гледало друкчије. Сећам се, једног дана свештеник свети водицу по селу и бојажљиво пита на вратима да ли ће га ко примити. Мало је у чију кућу ушао. Мени мајка дошла у собу па крши прсте и мучи се а не сме да помене, док се најзад једва усуди и дрхћући рече: – Сине Шпиро... кад те мајка моли...

Разумео сам шта жели, размислих мало и одговорих јој:

– Мама, ти знаш ко сам и шта сам. Али, кад ти молиш и желиш нека га, нека уђе, нека се моли до миле воље; нека остане у нашој кући и недељу дана ако је потребно и ако то теби чини задовољство. Ја немам више мајки осим тебе, па те не бих увредио или што нажао учинио за све благо овога света, а камо ли ако је у питању само моја служба.

Она ме благодарно погледа те изађе на врата и даде знак свештенику који је на капији чекао. Он уђе и прочита молитву. Ево је; нека каже је ли тако било – рече он показујући на једну крхку старицу која је поред њега стајала. – Убрзо мене снађе несрећа – продужи Шпиро. – Баратајући око оружја изгубим руке. Кад сам се освестио у болници и уме-

сто мојих руку, у које сам се толико уздао, видео само ова два патрљка, скаменио сам се од бола и туге. И сада се живо сећам тога тешког и језивог тренутка. Од муке сам заклопио очи и прво биће на кога сам тада помислио била је мајка. Зар ја целог свога века сањао како ћу њој помоћи и одужити се за оне силне непрспаване ноћи и труд око мене и браће; за ону неизмерну родитељску љубав и милошту којима нас је као ретко која мајка обасипала. Зар толико жудио да дођем из туђине и да јој олакшам последње дане живота, па сад – богаљ?! Зар опет да паднем на њене руке? И тако ређају се најцрње мисли. Већ видим мајку како ми додаје чашу воде до уста или замишљам себе како беспомоћан седим за столом и очекујем неће ли ми ко залогај до уста донети. Увидео сам да мој живот више нема никаквог смисла и да је најбоље ослободити га се. Већ сам помишљао на самоубиство и одлучивао се који начин смрти да изаберем. Чини ми се, видим и чујем сатану како се смеје над мојом судбином.

У тој тешкој душевној драми, сећам се и никада не могу заборавити, наједном размакоше се црни облаци очајања и сину један зрачак наде. Сину и тако благотворно и топло озари скамењено и залеђено срце. Чух и неки тихи глас у себи који је шаптао: „Шпиро, не бој се! Буди јунак! Ако си руке изгубио, ниси све изгубио. Људи ће повести о теби рачуна. Мајци својој бићеш и даље мио и драг и без руку. Она ће бити срећна само када си поред ње. Не клони духом, увек си јунак био“.

Ово ми поврати веру у живот. Но опет зачух онај први глас и пакосно добавивање: „Јест, док је мајка жива, она ће те некако и гледати, али када умре, видећеш како ће сви окренути главу од тебе као од ружна сна. Док си био здрав, имао си доста пријатеља. Видећеш сада како ће те сви они избегавати, плашећи се да од њих штогод не затражиш“.

Није ме више могао збунити. „Не! Није истина“ – велим ја. „Моји пријатељи су искрени и моја трагедија неће охладнети њихову љу-

бав. Уосталом, идем ја својој мајци па ћу је молити да ме прехрани док је она жива. И кад ње нестане, нека нестане и мене. Она ће ме послушати. Кад ме гајила од колевке до данас, неће јој бити тешко ни сада. Ако си ми руке отео, нећеш дух сломити, њега не дам“ – велим ја и насмејем се: У то се пробудим и видим поред своје постеље лекара који ме је оперисао. – Чему се смејеш, Шпиро? – пита ме он. Ја му испричах своју борбу. – Не бој се – настави он. – Ми ћемо ти некако опет оспособити руке те нећеш у потпуности бити без њих.

И, ево, Богу хвала, сад се опет могу послужити њима. Могу чак и чашу да узем. Нисам сасвим пао на терет мајке.

Бог нас је обрадовао здрављем и благословом. Браћа су ми, ево, као јабланови. Имамо свега у кући. Ко ће ко Бог! Живели, оче! – ускликну Шпиро и оним својим патрљцима („маказама“) диже чашу па наздрави.

Напољу дивна ноћ. Месечина обасјала па милина. Из суседних кућа још се чује песма гостију. Ишао сам полако, мислећи о ведром и насмејаном Шпире, његовим рукама, и изнад свега о његовој великој вери.

Из књиге *Руковети са њиве Господње*

Благослов Светог

Владике Николаја Српског

Манастир Соко – Љубовија, 2007. ■■

Јона и тиквице

Милена Стефановић Саји

Занимљиво је помињање биљака у Библији,
њихова иконографија и значење у одређеном контексту.

Савременици смо суморних дешавања у Сирији и Ираку. Оно што се десило у месецу јулу ове године врло је индикативно, што због ратних збивања и „културног чишћења“ („cultural cleansing“), што због поруке и „знака“ коју прича о Св. пророку Јони носи (Лк. 11, 29–30).

Наиме, ове године уништен је Јонин гроб стар више векова. Према предању, гроб се налази испод цркве која је у XIV веку претворена у џамију након арапских освајања, а која припада Несторијанско–асирској цркви. Сматра се да је цео тај простор некада био део краљевске палате у оквиру које се гроб налазио и који је поштован од стране Нинивљана као светилиште. Територија данашњег Мосула обухвата место древне асирске престонице Ниниве, где је према Старом Завету Јона проповедао (око 800. год. пре Хр.), а последње три стотине година гроб је поштован од стране свих верских заједница: јеврејске, хришћанске и муслиманске.

Постоји још једно мишљење о локацији Јониног гроба: Св. Јероним у својим коментарима каже да се Јонин гроб налази у једном селу близу Назарета, данас у северном Израелу.

Занимљиво је да постоји повезаност скорашњих догађаја са пророком Јоном и пре него што је његов гроб дигнут у ваздух. Ве за је слово Nūn (сл. 1). То је знак којим су обележаване куће хришћана од стране исламске групе која је основала „калифат“ и која себе назва Исламском државом Сирије и Леванта (ИСИЛ).

Ово слово, као „знак“ се појавило на Фејсбуку и другим дру-

штвеним мрежама као подршка и знак солидарности са ирачким хришћанима. То је почетно слово „Н“ од речи Назарећани, име којим муслимани ословљавају хришћане. Иначе, ово слово у арапским земљама има значење: кит или велика риба. На јеврејском, арамејском и феничанском, слово се односи на рибу или змију.

Пророк Јона се помиње у Курану као Јунус и има још два имена која се односе на њега, од којих је једно „Dhun – Nūn“ – Господар рибе (www.islam101.com).

Риба је као симбол и акростих Христовог имена, као што је познато, била један од најранијих симбола раних хришћана, нарочито у периоду прва три столећа када су морали да се скривају.

ИСИЛ представља огранак сунитског ислама – салафизма, који жели да врати праксу најранијег исповедања муслиманске вере из VII века. Они одбацују поштовање гробова исламских

пророка и светих људи. Зато је страдао и Јонин гроб.

О присутности Јоне у исламској култури сведочи једна персијска илуминација која чува оригинални стил и месопотамски карактер приче; територије коју историчари воле да називају колевком цивилизације (сл. 2).

Старозаветна Књига о Јони је приповест која је постала слика Христове смрти и васкрсења: „Јер као што је Јона био у утроби китовој три дана и три ноћи, тако ће и Син Човјечији бити у срцу земље три дана и три ноћи“ (Мт. 12, 39–41). У ранохришћанском сликарству представља префигурацију за полагање у гроб и васкрсење (Јон. 2, 1).

Циклус о Јони је омиљен и издвајан у односу на многе библијске наративе. Спада међу најстарије хришћанске композиције у катакомбама и на саркофазима. Старозаветне сцене представљају насликане молитве за спас или су образац (парадигма) пута којим пролази новонастали хришћанин у свом животу до вечног блаженства.

Књига пророка Јоне садржи догађаје који су описи искушења кроз која пролази пророк да би на крају био спасен.

Нарација се одражава обично кроз три композиције. То су сажете сцене које концизно описују догађај и имају своје алегоричко значење. Герке старозаветну приповест тумачи у новозаветном смислу и она представља божанску драму спасења душе: одлазак у смрт (бацање у море), васкрсење (избацивање из утробе кита) и вечни мир у рају (хлад од тикава). Последња сцена нам представља Јонин одмор у хладу

3

4

5

вењака од чудесно израслих тикава (сл. 3–5).

Занимљиво је помињање биљака у Библији, њихова иконографија и значење у одређеном контексту. Тикве као и све биљке које садрже мноштво семенки представљају добро знамење. Тиквица као симбол живота, знак је духовне регенерације и приступа у боравиште бесмртности, што у потпуности смисаоно одговара трећој сцени. Иако крхка када се сасуши, може да сачува свој облик и трајност стотинама година.

Код нас и у Европи, плодови из породице тикава немају баш добру конотацију, и више су везани за глупост и безосећајност. Као традиционални украс налазе се у домовима, кафанама, где спада у поставку („Знак питања“), и за сликање мртве природе; има је у причама, узречицама, свадбеним обичајима и у нашим народним пословицама, а може да буде осликана, посуда за течност, музички инструмент и „покондирена“.

У античком Сирмијуму, данашњој Сремској Митровици, у осликаној гробници пронађени су мотиви из Јониног циклуса из средине IV века, публиковани 2011. године. На северном зиду, насликана је сеница, баш са жутим тиквама, што је неубичајено у односу на стандардно насликане зелене. Употреба овог једноставног мотива одмах упућује на хришћанску гробницу и асоцира на Јонин рај.

Сачуван је мали број античких саркофага са причом о Јони. У свету постоји само петнаест

до сада откривених са овом тематиком. Један од њих се налази и у нашој земљи. То је први хришћански споменик сачуван у Београду. Откривен је 1885. године на Дорћолу, на углу улица Господар Јованове и Капетан Мишине, на месту где се некад налазила римска некропола Сингидунума. Припада збирци Народног музеја и налази се у Барутани на Доњем граду Београдске тврђаве. Рељеф приказује алегорију спасења пророка Јоне кроз два мотива: брод у којем две фигуре веслају, а једна баца Јону у воду и кит који избацује Јону из својих чељусти. Поред је мотив Христа као Доброг пастира. Датум је се од краја II до IV века (сл. 6).

Епископ нижнетагиљски и сировски Инокентије, иначе архитекта, у једном интервју који је дао, сматра да је црквеној уметности потребан минимализам. Језик иконе и црквене архитектуре, сличан оном као у ранохришћанским катакомбама. Да постоји одређена јасноћа и аскетизам, јер се у данашње време користи једноставан и изражајан језик, а савремени човек преоптерећен је разноврсним информацијама. Епископ Инокентије та размишљања шири и у односу на литургијску креативност. Сматра да је у стваралаштву битно да асоцијативна размишљања буду јасно усмерена на духовне потребе људи (www.pravmir.ru).

6

Сл. 1 – Слово Nûp исписано као знак на хришћанској кући у Исламској држави Сирије и Леванта

Сл. 2 – Манускрипт, тимуридски период, XIV век, Музеј Метрополитен (Сура 37: 139–148)

Сл. 3–5 – Јонин циклус (3, 4 – катакомба Св. Петра и Марцелина, IV век, Рим; 5 – катакомба Виа Латина, IV век, Рим)

Сл. 6 – Београдски саркофаг

Касноантички циклус о пророку Јони пример је приче испричане у три једноставне слике са јасном хришћанском поруком.

Сторија о Јони је кратка, пуна авантура и лако се чита. Може бити човеку савременог доба веома интересантна јер је свевремена. Покреће питање правде, послушности, пророштва... Може да се односи на сваког од нас и ту је да нас опомене. Показује однос Бога према човеку кроз божанску милост и љубав. Главни јунак Јона, као човек: сумња, бежи, приговара, срди се, каје, у страху је... Онда прихвата одговорност. Спасење је у Господу (Јон. 2, 10).

Религиозност кроз призму језичких асоцијација

Проф. др Ксенија Кончаревић

Светост, свето и духовност, као изразито позитивно маркиране категорије, како показује анализа асоцијација, у језичкој свести наших савременика не везују се искључиво за сакралну сферу.

Материјал асоцијативних речника, посебно у последње две деценије, служи као основа за бројна лингвистичка, психолошка и социолошка истраживања, пошто се сматра да се на основу њега може добити најпотпунија слика језичке свести савремених говорника, другачије тешко доступна анализирању. За разлику од једнојезичких речника који фиксирају значења лексема, асоцијативни речници фиксирају норме употребе одређене лексеме (стимулуса у асоцијативном експерименту) у језичкој продукцији просечног носиоца језика.

При изради асоцијативних речника користи се слободни асоцијативни експеримент током којег испитаници добијају списак стимулуса на које дају само један одговор. Испитаницима се даје листа од 100 стимулуса и одређено ограничено време за које треба да напишу реакцију (обично неколико секунди по реакцији). Све добијене реакције на један стимулус чине асоцијативно поље, и оно се представља као списак реакција датих у опадајућем низу, у зависности од броја истоветних реакција.

Тако, један фрагмент АП *вера* у *Асоцијативном речнику српскога језика* (2005) изгледа овако: *вера* *нада* 120, *Бој* 117, *црква* 104, у *Боја* 38, *крст* 30, *љубав* 29, *религија* 26, *хришћанство* 22, *православље* 17, у *себе* 10, *невера*, *животи* 6, на-

ција, *православна*, у *људе*, у *животи* 5 итд. Цифра после сваке реакције, или после последње реакције, уколико их има више, упућује на број испитаника који је дао такав одговор на стимулус. Појединачне реакције не обележавају се посебном цифром. На крају речничког чланка налазе се цифре које дају следеће информације: указује се на укупан број испитаника, укупан број различитих реакција, број испитаника који нису реаговали на дати стимулус, као и број појединачних реакција (ко

је је имао само један испитаник). Реакције које се налазе на првим местима чине центар асоцијативног поља и најчешће управо оне представљају предмет проучавања, мада се приликом семантичке анализе не смеју занемарити ни мање фреквентне, па ни појединачне реакције, због могућности да испитаници на различите начине вербализују исти садржај.

Почетком 2005. појавио се први том *Асоцијативног речника*

српскога језика академика П. Пипера, М. Стефановић и Р. Драгићевић, који је постао први извор за проучавање вербално-асоцијативних мрежа у српском језику. Међу тематским групама на које се тражила реакција нашли су и појмови који се односе на религиозност (*вера*, *духовност*, *побожан*, *побожност*, *православни*, *црква*, *Свети Сава* – укупно 7 стимулуса у целокупном корпусу). Шест година касније рад на српском језичком материјалу заокружен је појавом *Образложног асоцијативног речника српскога језика* (групи гео: од реакције на стимулусу) истих аутора.

Основни повод за спровођење истраживања асоцијативних поља лексема из области духовности био је социолошки, односно социолингвистички: занимало нас је рефлектовање актуелних промена и религиозности грађана у језичкој свести Срба. Основни налаз истраживача у области социологије рели-

гије јесте да се крајем 80-их и почетком 90-их година прошлог века после низа деценија друштвена свест трансформисала од декларисаног атеизма ка декларисаној вери. Међутим, религијска ренесанса до које је дошло у минуле две деценије у Републици Србији, како показују релевантна истраживања, има извесна унутарња ограничења, тако да ревитализација религијског и црквеног ни је тако непроблематична појава:

поред снажног проправославног консензуса, декларисане религиозности и вере у Бога, у масовној свести присутни су и идејни синкретизам, аморфност религијске свести, селективност веровања у догматске поставке хришћанства, а уочен је и проблем адекватног практичног религијског понашања, односно изражавања црквености (ортопраксије) у самој декларисаној верничкој популацији. Значајан је и налаз да се слика типичног верника данас разликује од представе из периода пре краја 80-их година: данас се за типичног конвенционалног верника више не би могло, као раније, рећи да потиче из руралне средине, да је углавном припадник старије генерације, да је женског пола и да је са нижим нивоом образовања.

У даљем излагању предочићемо резултате анализе оних типова реакција који су битни за утврђивање индикатора религиозности у свести носилаца српског језика. Као полазиште у истраживању узећемо позитивне и негативне емоционално-експресивне и вредносне реакције, а приликом њихове интерпретације по потреби ћемо укључивати и друге типове који доприносе бољем сагледавању ситуације, пошто на имплицитан (или, понекад, експлицитан) начин објашњавају узроке настанка оваквих или онаквих асоцијација.

Однос носилаца српског језика према појмовима и представама из духовне сфере, као што ћемо видети из излагања које следи, веома добро показују емоционално-експресивне реакције. Процентуални удео позитивних (а) и негативних (б) емоционалних реакција и оцена је следећи (у опдајућем поретку):

(а) *духовност* 15,91%; *побожност* 11,94%; *побожан* 10,81%; *вера* 8,2%; *православни* 4,50%; *Црква* 3,63%.

(б) *побожност* 8,81%; *побожан* 4,24%; *црква* 2,75%; *духов-*

ност 2,34%; *вера* 2,1%; *православни* 1,26%.

Позитивне емоционално-експресивне и вредносне реакције у свим АП доминирају у односу на негативне. У свести носилаца српског језика, како показује статистичка анализа, однос према побожности и Цркви је амбивалентан.

Извор позитивних емоција и оцена јесу пре свега апстрактне категорије из сфере сакралног – духовност (*лејош* 16, *мир* 10, *бојаштство* 7, *доброш* 6, *јамеш*, *јлеменишост*, *врлина* 4, *иншелијенција*, *лејо*, *срећа* 3, *биш*но, *ценш*ар, *инштересанш*но, *исш*уење, *мудросш*, *смисао*, *снаја*, *усш*ех, *вредност*, *(не)досш*ижна, *чистш*ош, *дар*, *дивно*, *добро*, *дубина*, *исш*ина, *љубав*, *машш*а, *мили*на, *мирнош*а, *на нивоу*, *надахнуш*ост, *нада*, *позитивна*, *позитивни гео*, *позитивно*, *права ствар*, *реш*ко, *реш*кост, *свеш*лост, *страв*а, *суш*ер *ствар*, *живош*), побожност (*верност* 7, *смиреност* 5, *да*, *доброш*а, *љубав*, *смерност* 4, *мир*, *реш*кост 3, *добро*, *груш*, *нада*, *ОК*, *скрушеност*, *сш*ас, *уш*еха 2, *блаш*остш, *бош*аштство, *бош*обожљивост, *чедност*, *дар*, *добра ствар*, *драш*оцена, *искреност*, *исш*равно, *исш*равност, *јака особа*, *је леја*, *је сш*ас, *једино шш*о *остш*аје, *леја*, *лејо*, *миран*, *мирно*, *неош*ходна, *нежност*, *оданост*, *јлеменишост*, *покровиш*ељ, *пош*шовање, *пош*ребна, *позитивизам* (=вероватно: позитивност), *само шш*ако, *сан*, *савршенш*тво, *снаја*, *страх*о-*пош*шовање, *суш*ер, *суш*штина, *све*, *усш*ех, *увек*, *узвишеност*, *веран*, *врхунац*, *заувек*). Међутим, поларизација наступа чим се ове категорије конкретизују: стимулус *побожан* подразумева и позитивне (*добар* 8, *смеран* 3, *блаш*, *искрен*, *кулш*уран, *миран*, *пош*шен, *скроман*, *скрушен*, *увек* 2, *чеш*шш, *чистш*о, *да*, *диван*, *идеалан*, *к'о Бош*, *леј*, *леја*, *љубав*, *мош*, *неискварен*, *невин*, *нормалан*, *одан*, *огмерен*, *јлемениш*о, *прави*, *просветш*ен, *сиш*уран, *смир*ен, *смир*ена, *свака му часш*, *свеш*ац, *шш*х, *узвишен*, *занимљив*) и негативне асоцијације емоцио-

нално-експресивне и аксиолошке маркираности (*ш*уљ, *фанш*шк 3, *залуш*ен, *креш*ен, *лажно* 2, *неук*, *досада*, *ш*уљост, *лудак*, *незналац*, *ш*ас, *ш*едофил, *ш*одлац, *ш*омирен, *ш*орнишар, *ш*оводљив, *ш*разнина, *саш*анизам, *сиром*ах, *суш*еверан, *сувише*, *ш*ужан, *ш*улашен, *залудан*, *залуш*еност, *занесеност*). Однос према Цркви је поларизован – карактеришу га позитивно маркирани емоционално-експресивни и вредносни асоцијати (*мир* 9, *нада* 3, *блаш*остш, *да*, *дисциш*лина, *љубав*, *мир-сш*окојштво, *морал*, *олакш*ање, *романш*ика, *савеш*т, *сш*асење, *сш*окој, *страх*ошшшовање, *свеш*а, *свеш*о и *хладно*, *свеш*шост, *ш*иши-на, *високо*), уз истовремено забележене негативне реакције (*дош*ма 6, *лаж* 3, *ш*уљост, *трех*, *хладно*, *ломача*, *лош*ови, *мош*, *мрак*, *оронуло*, *ш*ревара, *смор*, *ш*уш, *жаш*ење, *злаш*о *драш*уљш; у руском: *велич*ие, *для всех*, *красотш*а, *росш*, *сш*асшье, *ш*оржештво и не *любш*о, *обмануш*, *ош*ум *для народа*, *феш*шш), као што је и вера извор и позитивних (*љубав* 39, *мир* 3, *исш*ина, *слобода*, *срећа*, *све*, *усш*ех 2, *блаженш*тво, *чврш*тина, *чврш*о, *човекош*убље, *чудо*, *давање*, *доследност*, *дубина*, *дубоко*, *исш*равност, *исш*ина, *лејош*а, *истиниш*ост, *милосрђе*, *морал*, *моралност*, *мош*ив, *нада* и *љубав*, *надахнуше*, *најважнија*, *најважније*, *основа*, *побожност*, *покреш*тац, *понос*, *пош*шожашш, *поверење*, *пош*шовање, *ш*риврженост, *разлош*, *слобода*, *срећа*, *смиреност*, *смисао*, *снаја духа* и *ума*, *сш*аја *људе*, *сш*ас, *суш*штина, *суш*штина *живош*а, *свеш*лост, *свеш*ски *дух*, *сврха* *пош*шожашш, *сигро*, *ш*ајна, *ш*ошло, *ш*реба, *убеш*ење, *ускрснуше*, *узданица*, *узвишеност*, *важност*, *водич*, *врло биш*но, *заједница*, *закон*) и негативних емоција и оцена (*невера* 6, *аш*еизам, *ш*уљост, *заблуда* 2, *аш*еистш, *баба*, *фанш*шк, *ш*уљостш, *лажно*, *маш*ија, *мука*, *ниш*шш, *ош*раничење, *ош*шерење, *пош*лушност, *ш*редрасуде, *ш*решрека *добрих односа*, *смрш*, *залуш*еност).

Светост, свето и духовност, као изразито позитивно маркиране категорије, како показује даља ➔

анализа асоцијација, у језичкој свести наших савременика не везују се искључиво за сакралну сферу. Шта просечни носилац српског језика сматра светим показује материјал *Образложној асоцијативној речника*, где су посведочене асоцијативне везе *свешћина*: *мама* 6, *црква* 5, *хлеб*, *Равна Гора*, *српски језик*, *Балкан*, *ћирилица*, *ћушаћи*, *дом*, *кнез Лазар*, *књића*, *Косово*, *милосрђе*, *нација*, *наука*, *обећање*, *побожности*, *родољуб*, *сестра*, *сиоменик* (од укупно 29, из сфере сакралног је 6 асоцијата – 20,68%). Духовност се међу српским испитаницима доживљава као *просвећености* 31, *дух* 16, *узвишености* 11, *занимљивости* 10, *особина* 7, *породуковљености* 5, *испуњености* 4, *образованости* 3, *чистића*, *образовање*, *смирености*, *веровање*, *знање* 2, *виши стадијум ума*, *даровитости*, *добродушности*, *емоцијивности*, *искрености*, *искуство*, *исправности*, *карактерности*, *лебдење*, *љубавности*, *медијација*, *мерило*, *надахнутости*, *надарености*, *највиша вредности*, *нељудскости*, *нестварности*, *нешто више*, *обдарености*, *очекивање*, *присебности*, *привржености*, *процишћење*, *просветљености*, *исиха*, *самоконтрола*, *склад*, *смерности*, *свесћ*, *свесћаности*, *шарм*, *учиљивости*, *унутрашња срећа*, *унутрашњи мир*, *унутрашњи спокој*, *узвићености*, *чистићности*, *чистића*, и у високом проценту остварује функционалне везе изван религије (*култура*, *музика* 9, *уметности* 4, *позориште* 3, *мисао*, *просветиљелство* 2, *књића*, *књиће*, *филозофија*, *хор*, *историја*, *музичко*, *опера*, *наука*, *песма*, *песништво*, *слика*, *чишћини* – 6,39% од укупног броја асоцијација). Ово је, свакако, последица полисемичности лексеме *духовности* у савременом српском језику и широког опсега њених значења (лексикографска дефиниција *духовности* из Речника српског језика Матице српске гласи: „1. стање онога што је духовно, нематеријално, спиритуално, 2. особина онога што је пуно духа, породуковљеност“). Међутим, већ код побожности, која

се са 43,28% асоцијација везује за сферу религије, примећујемо поларизованост емоција и вредносних оцена (11,94% позитивних према 8,81% негативних). Показује се, дакле, да, што је више асоцијација везано за институционалне и манифестне облике религиозности, то је и емоционално-експресивни набој који прати одређени стимулус негативнији.

Статистичка анализа заступљености група реакција које конституишу асоцијативна поља која су предмет нашег испитивања омогућава дубље сагледавање карактера представа из сфере сакралног у свести наших савременика. Тако, високо позиционирање неутралних синтагматских веза у структури асоцијативног поља указује на аутоматизам употребе лексема, без дубљег осмишљавања њиховог значења, па и на њихову профанацију (*православни* и *побожан*). Изразитија заступљеност прецедентних текстова указује на то да одређени појам живи пре свега у контексту културних остварења познатих просечном носиоцу језика или устаљених језичких модела (*вера*). Функционалне везе изван религије упућују на закључак да се у језичкој свести актуализује секундарно значење одређене лексеме, или да је на делу профанација употребе појма (*духовности*, *црква*, *вера*). Наглашавање личносног, интерперсоналног или аксиолошког значења, као и позитивних и негативних емоција и оцена, сведочи о постојању живог емоционално-доживљајног односа (*вера*, *духовности*, *побожан*, *православни*, *црква*).

Од група реакција које се везују за периферију АП из сфере сакралног посебну пажњу заслужује веза са националним идентитетом. У српском језику од 6 анализираних, овај параметар присутан је у 5 асоцијативних поља: најизразитије у АП *православан* – 7,32% (ближа периферија), затим *вера* – 1,42% (даља периферија), те *побожан* – 0,90%, *духовности* – 0,78% и *црква* 0,78%

(крајња периферија) (у нашем корпусу једино се *побожности* не доводи у везу са националним идентитетом). Занимљиво је поменути и податак да се верско не везује искључиво за националну и конфесионалну припадност испитаника, о чему, с једне стране, говоре асоцијације из групе локализација (нпр. *побожности* – *Шпанија*, *Далеки исток*) и идентификација са конкретном религијом (*духовности* – *православље* 3, али и *далај-лама*; *побожности* – *православље* 4, *секта* 4, *католичанство*, *Буда*), и с друге стране, подаци из *Образложној асоцијативној речника*: *духовности* је 35 пута била асоцијација на 17 стимулуса, међу којима су и *Руси* 3, *исток* 2; *православци*, се, од 8 реакција, 6 пута везују за *Русе*, *православље* – за стимулусе *Руси* 8, *Москва* 5, *Срби* 4, *руски језик* 3, *исток* 2, *Балкан*, *руски*, *православни* – за стимулусе *руски* 3, *српски* 2, док *православно* као једини стимулус има *руски*. У асоцијацијама на канонизоване Божије угоднике ипак преовладавају ликови из националне историје. Најчешћа асоцијација на стимулус *свешћ* јесте *Свешћ Сава* 61, следи *кнез Лазар* 3.

Наше истраживање показује подесност методе анализе асоцијативних поља за утврђивање религиозности код репрезентативног корпуса испитаника, као и њену компатибилност са социолошким методама утврђивања индикатора религиозности. Према увиду у структуру и садржину асоцијативних поља, емоционални однос према појмовима из сакралне сфере код наших савременика претежно је позитивно маркиран, али представе о њима неретко су нејасне. У религијској свести преовладава традиционализам, са извесним експонирањем националног елемента, али се уочава и одређена профанација појмова и представа из сакралне сфере која проистиче из коегзистенције религијских са секуларним представама, генерализацијама и вредносним ставовима. ■■

Поводом обележавања сто година од почетка Првог светског рата

Заём свободы. Война до победы.
– Зајам слободе. Рат до победе.
Русија, 1917.

Left behind in Serbia – Send money for the women and children – Остављени у Србији – пошаљите новац за жене и децу, САД, 1918.

Journée Serbe – Дан Србије 25. јун 1916, Француска, 1916.
(Извор: <http://ratiplakat.iio.rs>)

Моћ илустрације и текста

У Музеју примењене уметности у Београду, у оквиру програма обележавања стогодишњице Првог светског рата, 6. новембра ове године отворена је изложба „Рат и плакат 1914–1918“

Први светски рат био је рат плаката. Штампана је доносила информације, а широку подршку друштва обезбеђивао је плакат, једини (бесплатни) мас-медиј тада. С тога плакати тога времена представљају својеврсни коментар, историјски документ доба у коме су настали. Владимир Чех, оснивач Института за историју оглашавања, аутор ове интересантне поставке покушао је да путем 200 плаката, паноа и са око пет стотина њих на великим телевизијским екранима, прикаже једно време, али кроз плакат – као историјски документ који сагледава њихове комуникацијске ефекте, без вредновања њихових политичких, националних или војних садржаја – дистрибуираних у време Великог рата у петнаестак земаља на четири континента (Америка, Европа, Азија, Аустралија).

Дизајнер визуелног идентитета Славимир Стојановић изложбеноу поставку је осмислио као троделну: „Плакат у свету“, „Србија на плакату“ и „Плакат у Србији“. Крећући се изложбеним простором сазнајемо како су исте теме биле саопштаване у различитим културама, са циљем да се остваре различити или исти ефекти, како се порука за исту тему мењала у току самог рата, какву је емоцију изазивала слика...

У првом делу изложбе „Плакат у свету“ приказано је седам најчешћих тема: регрутација, противник, зајам, штедња, добротворство, „рекламе“. Део други, „Србија на плакату“, први пут у целини приказује велике акције прикупљања прилога за помоћ

„Србији, партнеру у рату“, које су организоване у Француској, Енглеској и САД. Приказани су и други плакати на којима је помињана Србија – код савезника и ратних противника. У трећем делу „Плакат у Србији“ приказани су прогласи који су били штампани на територијама некадашње Аустроугарске, са једне, и Краљевине Србије, са друге стране.

Медији су данас јасно препознати као историјски, социолошки, економски феномен, запис једног времена. На изложби „Рат и плакат: 1914–1918“ су успешно приказане три основне фазе развоја медија: пренос информација, анимација и, на крају, манипулација.

С тога, када су медији у питању, можемо слободно рећи да су савремени ратови – ратови телевизије и интернета.

Други светски рат је био „рат радија“, а као једино средство бесплатне масовне комуникације у време Првог св. рата појављује се плакат. Ту и лежи права вредност ове изложбе – у чињеници да је у време Великог рата такав плакат био носилац комплетне поруке – и речи и слике! Најпознатији плакат из тог времена само у првој години рата штампан је у тиражу од 4 милиона примерака.

Сваки посетилац ове изложбе има ретку прилику да се погледом на папир на зиду са исписаном и исцртаном поруком „пресели“ у време с почетка двадесетог века и дозволи себи да „падне“ под „рафалном паљбом“ маркетиншких магова оног времена.

Олија Стојановић

Сцена из филма „Бранио сам Младу Босну“, извор: kosutnjakfilm.rs

„Бранио сам Младу Босну“: Изванредан филм испуњен снажним емоцијама

др Александар Раковић

У години када обележавамо стогодишњицу почетка Првог светског рата односно агресије Аустроугарске на две српске државе: Краљевину Србију и Краљевину Црну Гору, и у целини на српски народ, добили смо прилику да погледамо изузетно филмско остварење Срђана Кољевића „Бранио сам Младу Босну“. Филм је премијерно приказан у београдском Сава центру 14. октобра 2014. а публика га је поздравила овацијама.

Све похвале и честитке за службују Кољевић као сценариста и редитељ, затим продуцент Зоран Јанковић, глумци Никола Ракочевић (Рудолф Цистлер), Вук Костић (Вељко Чубриловић), Небојша Глоговац (Лео Пфефер), Ваја Дујовић (Јованка Чубриловић), Бранислав Томашевић (Мишко Јовановић), Милан Марић (Данило Илић) и посебно младићи који су се први пут публици представили важнијим улогама: Милош Ђуровић (Гаврило Принцип), Марко Грабеж (Недељко Чабриновић), Марко Павловић (Трифко Грабеж), Вучић Перовић (Васо Чубриловић). Све похвале и честитке заслужује и продукцијска кућа Кошутњак филм из Београда.

Сценарио за филм „Бранио сам Младу Босну“ у потпуности је базиран на истинитим историјским догађајима, на записницима са суђења члановима Младе Босне, на архивској грађи, мемоарској литератури, личној преписци. Филм прати правне напоре аустројског адвоката др Рудолфа Цистлера да одбрани чланове Младе Босне од унапред предвиђених смртних казни, доживотних и других робија.

У филму „Бранио сам Младу Босну“ стиче се утисак да су све историјске личности вратиле у живот, да на платну заиста пред нама стоје Гаврило Принцип и његови другови. Кољевић је с толико успеха, врло убедљиво и сасвим уверљиво приказао ужас с којим су се суочили Срби у Бо-

сни и Херцеговини одмах након Сарајевског атентата, личне судбине, драму српских револуционара и аустројског адвоката Рудолфа Цистлера који их је бранио на монтираном Сарајевском процесу (1914), најзначајнијем у низу велеиздајничких процеса у Аустроугарској против српских и југословенских родољуба који су сматрали да аустроугарског окупатора треба најурити из словенских земаља.

Филм на врло емотиван начин приказује везаност чланова Младе Босне за Краљевину Србију, слободарске тежње, инспирацију српским родољубљем и југословенском идејом, ватрену жељу да се Срби и Југословени уједине у своју државу на челу са Србијом, наду да ће се то до-

годити када с мапе Европе нестане аустроугарски завојевач. Упркос тешким условима и малтретирањима којим су током суђења били изложени, припадници Младе Босне остали су верни овим идеалима. Филм ове историјске чињенице показује на изричит начин као што приказује и иронију и хумор с којим су Принцип и другови пратили суђење које их је, углавном све, стајало главе. Осећај да се боре за правду давао им је снагу да и на смрт гледају са осећајем поноса и пркоса, да са аустријских вешала узвикују „Живјела слобода“ док су им последње мисли усмерене ка тек рођеној деци и младим супругама (Вељко Чубриловић, Мишко Јовановић).

Аустријски адвокат Рудолф Цистлер бранио је по службеној дужности неке од чланова Младе Босне. Његова одбрана је ушла и у антологије судства јер је аргументима обесмислио велеиздајнички процес који се водио против чланова Младе Босне. На основу аустријске научне литературе, сопствених сазнања и социјалистичких убеђења, успешно је бранио став да Босна и Херцеговина након нелегитимне анексије није интегрисана у правни систем Аустроугарске да би се атентаторима судило за велеиздају. Поред ове, обесмислио је и још неке оптужбе стављене на терет српских револуционара. Било му је сасвим јасно да су Аустроугарској потребне смртне казне, доживотне и вишедесетогодишње робије како би таквим пресудама себи дала легитимитет за агресију на Краљевину Србију. Све ове чињенице су врло уверљиво приказане у филму „Бранио сам Младу Босну“.

Филм „Бранио сам Младу Босну“ такође убедљиво приказује аустроугарску опсесију да путем штампе, фотографија и карикатуре прикаже српски народ у негативном светлу, да се поиграва судбинама људи, фабрикује и монтира реалност преко које би дошао до великодржавног циља

– брисања српске државности с лица земље. Чи-тава машинерија је била укључена у пројекат који можемо засводити злокобним слоганом *Serbien muss sterben* односно *Србија мора умрећи*.

Вратимо се на Рудолфа Цистлера (1886–1960) и његову интересантну животну причу социјалисте и правдољубивог адвоката према којем су Срби због аустријског имена и немачке националности имали предрасуде. Истини за вољу, нису имали предрасуде лично према њему већ према нацији из које потиче. Када би га боље упознавали предрасуде би падале. Према истраживањима која је извршио адвокат Оливер Ињац, усташке власти су 1941. ухапсиле Цистлера под изговором да је Јеврејин и послале га у логор Керестинец. Цистлерова супруга је успела да пронађе документа којим је оповргла усташке изговоре и Цистлер је пуштен на слободу. У филму „Бранио сам Младу Босну“ Цистлерово хапшење приказано је као одмазда за његову предану одбрану Младе Босне у Сарајеву 1914. године.

На крају да закључим. Млада Босна је кроз остварење „Бранио сам Младу Босну“ добила филм какав јој по историјској улози припада. Срдачно и топло препоручујем овај важан филм чија ће висока вредност временом добити на значају. Молим вас да не оклевате и да што пре погледате ово дело у неком од наших биоскопа. Редитељ и глумци то заслужују. И велика прича Младе Босне то заслужује. Када се појави у ДВД издању, филм „Бранио сам Младу Босну“ требало би да краси полице љубитеља кинематографије, историје и слободе. Било би важно да наша земља, било да је реч о Републици Србији или Републици Српској, стане

уз овај филм и када је реч о промоцијама и када је реч о могућим номинацијама у иностранству.

Као додатак морам да дам лично мишљење на којем ће ми многи замерити. Беч је диван град. Ма, прецртавам да је диван град и наглашавам да је Беч предиван град велелепне културе, историјска царска престоница немачког народа. Међутим, у Бечу се не осећам пријатно јер знам колико нам је бола и туге одатле стигло и колико нам је зла нането из ове величанствене престонице. Кад изнесем то своје мишљење, чујем и питање због чега се осећам пријатно у Цариграду (Истанбулу) када нам је Османско царство такође нанело толико патње и жалости? У Цариграду се осећам пријатно јер га с правом доживљавам као историјску престоницу православне цивилизације, њиме још доминира Света Софија, на тим улицама и здањима толико је тога остало византијског и хеленског да се у Цариграду, за оног ко познаје његову историју, и даље осећа присуство грчког духа.

– Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (21. део) –

Тито (први с лева) као припадник Соколског друштва 1911. г.
(фото: <http://www.titoville.com>)

Како сакрити траг

Анђоније Ђурић

– У биографији писаној 1935. године Тито наводи да је 1914. године био на српском фронту, а у оној из 1945. то не помиње –

Кретање 25. регименте 42. аустроугарске дивизије у Србији и њеног фелдвеле Јосипа Броза било је деценијама скривано велом тајне. Сакрити трагове, посебно оне које је за собом оставила ова јединица у подрињском, јадарском и мачванском крају, где је продрла у два маха, било је, рекли бисмо, од прворазредног значаја. Ни Броз, ни његови биографи, ни редактори његових биографија, брижљиво рађених, нису о томе написали ни реч.

Све је од јавности скривано нарочито за време четворогодишње окупације и грађанског рата и, наравно, после рата, када се нова власт учвршћивала, а Брозови сарадници, који су знали и овај део његове биографије, богато награђивани за – ћутање. Тек пре десетак година његов некадашњи биограф др Владимир Дедијер обелоданио је кретање ове јединице на српском фронту, најпре од 12. до 29. августа, а затим од 6. септембра до 15. децембра 1914. године.

Они који су се, као писци, публицисти и историчари, бави-

ли овим временом, продором аустроугарских трупа преко Дрине и Саве, нарочито у крајеве око Крупња, Лознице и Шапца – знају каква су зверства починили бојовници Брозове регименте.

Јасно је, дакле, да је Броз учествовао у Церској и Колубарској бици. Стигао је до Љига, затим до српске престонице, а на Баћинцу, у јек Колубарске битке, његова јединица је успела да зароби око хиљаду српских војника.

– наставиће се –

Сведочење доктора Рајса

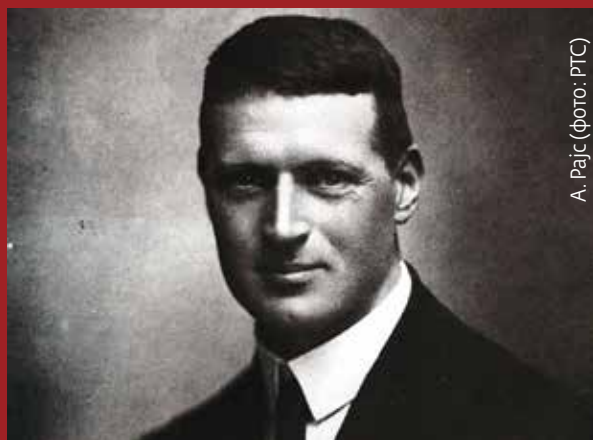
Тражили бомбу у пунђи

Кад буду сведочили они којима су усташки бојовници ових дана секли уши, нос, вадили очи, кад о покољима буду говорили они који су преживели усташки пакао у српским селима Славоније, Барање, западног Срема и кад се та сведочења буду упоредила са онима о којима је далеке 1914. године писао Рајс – видеће се да нема никакве разлике. Потомци бојовника 25. регименте у злочинима су достигли своје претке који су жарили и палили по селима Мачве и Подриња с циљем да српски народ разоре и униште.

Нема, види се, никакве разлике између Павелићевих усташа који су уз благослов Ватикана клали српски народ у доба Ендехизије, преводећи га силом у католичанство и протерујући га са вековног огњишта и Туђманових бојовника. Циљ им је исти: побити или, ако не стигну да их побију – протерати у Србију да би на том простору живели „чисти“ Хрвати. Аустроугарски војници су у сваком српском сељаку видели комиту, усташки бојовници у сваком Србину виде – четника. Тај њихов страх је од српских заштитника наслеђен. Ево о томе једног сведочења из мачванског села Прњавора. Пред међународном комисијом сведочила је Смиљка Гарабиљевић:

„Провалише плот, па на мене. Комита! – ви че један њихов официр. Море, какав комита, зар не видите да сам женско – кажем ја, помишљајући да сваког часа могу да ме силују и убију. Скидоше ми мараму с главе, а један од њих се загледа у моју пунђу, па престрашено викну: бомба! Покушавам да се одбраним, вичем и ја: где у коси може бити бомба, изроди једни! Онда ме почеше вући за плетенице, просто их искидаше. После доста нас одведоше на гумно Павла Самуровића. Ту нас набише у један ров и наредише да стојимо и нетремице гледамо у сунце. Очи да нам искоче, а нико не сме да мрдне. Побегли су, срећом, кад су чули да иде наша војска...” Младен Крстић је овако сведочио:

„Ђука Пушкаревић и Гаја Алановић запаљени су у слами на гумну Ивана Ликодрића. Спаљени су тек пошто су исечени на парампарчад. Анђа Јосић и ћерка Маринка Јовановића су силоване. Павле Блажић из Чокешине испечен је на ражњу, као јагње. У кући Пере Попадића један мађарски војник скинуо се

А. Рајс (фото: РТС)

го и силовао жене и девојке. Љубомир Кулезић је убијен зато што је код њега пронађен један празан револверски шаржер...”

О мучењу, вешању и спаљивању српских војника-рањеника, који се приликом борбе за Прњавор нису могли повући на други положај, сведочио је Светозар Рибич:

„Српским рањеницима су приредили највеће зло. Били су затворени у кући Ранка Чаркића, у центру села. У једној одаји су их, онако рањене, изнемогле, повезали. Једног су везали за кревет, другог испод кревета, трећег обесили за довратник, четвртог за беоцуг на коме је висио казан над огњиштем. Осталу тројицу су испреплетали и везали на сред одаје. Потом су кућу попрскали неком течномшћу и – запалили. Горела је Чаркића кућа као да је од чамовине, а у њој изгореше и српски војници-рањеници...”

Потресно је сведочио и Младен Милошевић, који је тада имао само 14 година. Његову сестру су живу спалили.

„Упали су у кућу и везали јој руке на леђа – сведочио је Младен. – После су је одвели у наш воћњак... Ја нисам смео да се појавим из вајата где сам се био сакрио и одакле сам гледао. После су моју сестру извели са једном малом девојчицом из породице Ристића. Запомагале су... Направили су ломачу и сипали гас, па потпалили. Кад је ватра букнула бацили су моју сестру и девојчицу Ристића у ватру. Оне су цикале, а ја сам забио главу у јастуке да не чујем и не видим...”

„Тако су се” – закључује Рајс – „аустроугарски војници обрачунавали са голоруком српском децом.”

„Сеча кнезова 1804. г.“, Дарко Делале, уље на платну, 1990. г. (извор: www.delalle.com)

Петар из Гложана, ресавски кнез

др Софија Божић

(Институција за новију историју Србије, Београд)

Један од челних људи Србије крајем 18. века, Петар из Гложана животом је платио, као и многи други Срби његовог времена, познати али и они мање знани, борбу за слободу и достојанство свог народа.

О душевљење Срба који су се надали ослобођењу од столетне доминације Османлија, изазвано ступањем Аустрије на тло Србије у 18. веку, није дуго трајало. Насиљима и безакоњима током две деценије своје управе (1718–1739) Аустрија је разбила илузије домаћег становништва, а њеним повлачењем и рестаурацијом турске власти насиља су настављена. Угњетени народ, који се налазио у неподношљивом положају услед читлучења и зулума јањичара које ни централна власт није могла да обузда, дигао се чим су Аустрија и Турска 1788. године поново заратиле. Током трајања тог рата на челу српског народа појавио се један број истакнутих појединаца који је наговештавао формирање политичке елите која ће у наредном периоду преузети организовање и руковођење српским покретом.

Међу значајним људима Србије тог времена био је и ресавски кнез Петар.

Према сазнањима Вука Караџића, рођен је у селу Цриквенцу у Ресави, док је Милан Ђ. Милићевић био нешто опширнији, наводећи да је кнез Петар „старином“ био из Ужичке нахије. Његов деда Јован, бежећи од турског зулума, напустио је Ужичку нахију и преселио се у Поморавље, а отац Ђурко населио се у селу Гложанима, у Ресави. Ђурко се добро снашао у новом крају, стекавши солидно имање. Ту је и формирао породицу, добивши четворицу синова: Петра, Вучка, Андреја и Милована. У новије време, један од потомака шире породице кнеза Петра, Божићар Г. Поповић, установио је да је његов предак син једног од четворице браће Поповић који су се из околине Мостара у Херцеговини у првој половини

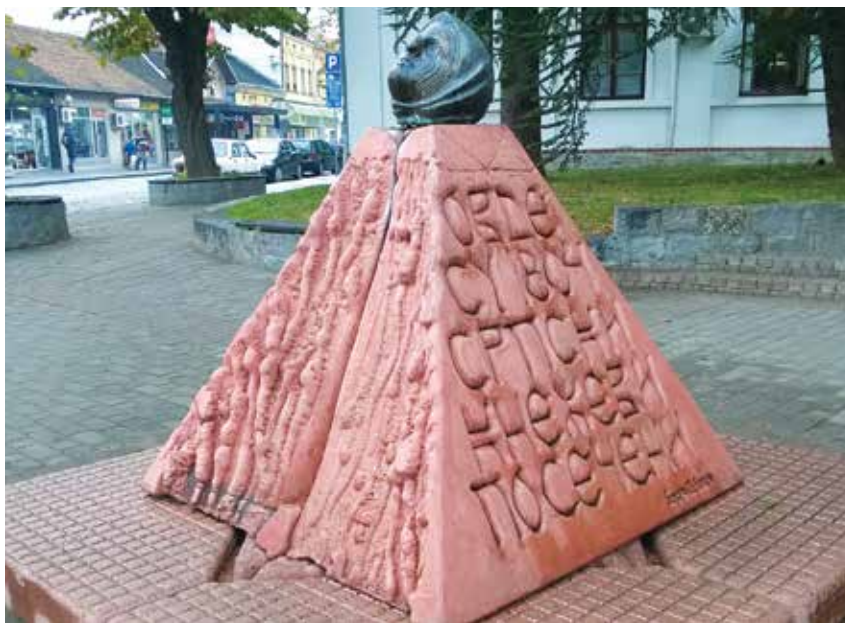
18. века доселили у ужички крај. Један брат доселио се у Каран, други у Субјел, трећи је постао калуђер по имену Сава у манастиру Овчар код Чачка, док се отац кнеза Петра настанио у селу Кремна, западно од Ужица. Син се, затим, у другој половини 18. века доселио у село Гложане јужно од Свилајнца.

На историјску позорницу Ђурков син је ступио у време Кочине крајине, односно новог аустро-турског рата који је почео 1788. и трајао до 1791. и током кога је Аустрија пренела поприште борбе на тле Србије. Међу Србима, који су се одмах укључили у борбу, посебно се истицао Коча Анђелковић са својом четом. Коча Анђелковић је погинуо у покушају да одбрани рударско место Брзаску, 7. септембра 1788. Као веома близак Анђелковићев сарадник, будући ресавски кнез био је уз њега све

до последњег дана. Уочи одлучне битке по Кочином наређењу одвојио се од јединице повевши и његовог коња, да би на њему, када су Турци однели победу, успео да побегне и тако избегне судбину свог команданта.

Аустро-турски рат завршен је миром у Свиштову 4. августа 1791, који је за Србију и Србе значио повратак под турску власт и амнестију. У склопу реформи које су започеле у Османском царству, из пашалука су протерани јањичари, како би се „раја“ умирила и одустала од исељавања на аустријску територију. Судаћи на основу Вуковог записа, управо у том периоду, непосредно по завршетку Кочине крајине, после повлачења аустријске војске из Србије, пошто се предао Турцима – вероватно у јесен 1791 – Ђурков син Петар је постао ресавски кнез. Он се истицао као веома интелигентан, храбар и богат човек, па је на тај положај изабран захваљујући угледу и уважавању које је уживао у целој Ресави.

У сукобима између присталица и противника Селима III кнез Петар је био на страни султана, ратујући против јањичара. Будући да су Срби прискочили у помоћ београдском везиру Хаци Мустафи – који је искрено настојао да учини крај злостављању „раје“ и успостави ред у пашалуку – уследило је увођење народне самоуправе којом је било предвиђено да народ бира своје органе власти – кнезове и оборкнезове, а паша само да их потврђује. На положају ресавског поглавара морао је бити потврђен и кнез Петар. Када су Срби поново притекли у помоћ Хаци Мустафи, ангажујући се у одбрани Београда, паша је морао учинити нове уступке, у виду проширења већ добијених повластица. Кнез Петар се налазио међу српским кнезовима који су се са пашом договарали о проширивању аутономије. Као

Споменик посеченим кнезовима у Ваљеву
(фото: Милан Веселиновић, конзерватор)

резултат тих договора уследило је потврђивање оборкнезова у дванаест нахија и проширивање њихових надлежности правом и обавезом прикупљања државних дажбина; изабран је врховни кнез који је био надређен свим осталим нахијским кнезовима и чија је дужност била да прикупљен порез предаје београдском паши. Положај врховног кнеза заузео је кнез Петар.

Како би сачували тешко стечене повластице Срби су морали остати верни Мустафа-паши и ратовати против јањичара. Ради тога је створена српска војска коју је у борбама код Јагодине и Ђуприје 1797. и 1798. године предводио ресавски кнез. Но, кнез Петар није само водио битке. Једном од уредби којима је требало побољшати положај Срба у пашалуку и придобити их на страну централне власти против побуњених јањичара било је одобрено подизање цркава и манастира. Народ је, са својим свештеницима и кнезовима, одмах прионуо на обнову верских здања. У томе је учествовао и ресавски кнез, заузевши се за обнављање цркве у Врбовцу, селу у моравском округу, 1796. године.

Петар из Гложана кнезовоа је све док га дахије, преузевши

власт крајем 1801, после неколико година нису посекле. Кнез је почетком 1804. отишао у Ђуприју да однесе данак, али су га Турци ухватили и убили код моста на Раваници. Његову главу однели су у Београд, а тело, које су бацили у реку, доспело је у Мораву. Мртвог кнеза, када га је река избацила, препознали су по одећи и прстену сељаци из Крушара код Ђуприје. Породица је затим преузела тело и однела га на Мијаиловац, омиљено место свог најугледнијег члана на његовом имању, да би га, пошто је ту опеван, сахранила на гложанском гробљу.

Један од челних људи Србије крајем 18. века, Петар из Гложана животом је платио, као и многи други Срби његовог времена, познати али и они мање знани, борбу за слободу и достојанство свог народа. Судбина тог јунака, занемареног у науци и потиснутог из колективног сећања, ни данас нас не оставља равнодушним, показујући да победа није могућа без жртве: страдање ресавског кнеза утрло је пут стварању независне српске државе, а њему обезбедило место у пантеону српских великана. ■■

Историјске слике из Архива Српске Православне Цркве

Српска Православна Црква и спомен на цара Николаја II Романова између два светска рата

Радован Пиљковић

Српска Православна Црква је двадесетих и тридесетих година XX века била својеврсни покровитељ руске црквене емиграције, дајући Руској Заграничној Цркви материјалну, моралну, али и црквено-дипломатску подршку. Она се, такође, између два светска рата, сусрела преко руских емиграната и са питањем успомене на последњег руског цара који је мученички страдао у комунистичком преврату. У тренуцима када српска црквена организација прима у своју службу неколико стотина свештеника и монаха, када је културни утицај руске емиграције на Православну Цркву, али и друштво у Краљевини СХС/Југославији веома приметан, један део српског свештенства, поводом десетогодишњице од смрти цара-мученика, поставља питање меморијализације његовог лика и дела за српски народ, нарочито због онога што је са цареве стране у годинама Првог светског рата учињено за Краљевину Србију.

Како се приближавала десетогодишњица смрти царске породице тако су односне иницијативе јачале и рад добротворних друштава са сврхом неговања култа на цара-мученика добијао у јавности на значају.

У Краљевини Југославији било је активно преко 100 различитих руских емигрантских удружења. Подужу списак истих, налазимо на „Резолуцији“ којом су осуђени прогони Руске Цркве у Совјетском Савезу, крајем 1929. и почетком 1930. године. Одређено груписање удружења ишло је по

принципу географске провенијенције (козаци разних крајева, Руси из различитих области). Монархистичка друштва била су прожета јаком националном идеологијом и реториком и сва су неговала успомену на династију Романов.

Преко кабинета Патријарха Варнаве, чест гост у Патријаршијском двору је био генерал Василије Флуг, водећи човек који је делао у Друштву за неговање успомене на цара-мученика Николаја II. Овај армијски генерал остао је забележен као *persona grata* у Српској Патријаршији, већ првих месеци откако је руски питомац Митрополит скопљански Варнава Росић сео на трон првосвештеника обновљене Пећке Патријаршије – Српске Цркве. Василије Флуг је био главни оперативац и надахнитељ Друштва за неговање успомене на цара-мученика Николаја II. Заједно са Митрополитом Антонијем Храповицким чинио је окосницу (осовину) његове управе. Почасни председник ове комеморативне организације био је српски Патријарх Варнава Росић. Циљеви друштва су према статуту и правилима разрађени у неколико тачака: уједињење свих поштовалаца успомене на цара Николаја Александровича, као и подизање икона Св. Николаја Чудотворца са неугасивим кандилима посвећеним успомени на

Цар Николај са породицом, фотографија из 1914. г. (извор: Википедија)

цара-мученика у православним црквама, као и подизање капела и споменика посвећених његовом светлом имену. Следи даље скупљање података о животу, владавини и смрти цара Николаја и културни рад на разобличавању непријатеља монархије који подразумева и штампање књига и брошура.

У исто време контакт са Патријархом Варнавом одржавао је Одбор за подизање православног храма посвећеног успомени цара Николе II. Одбор је имао за председника лично српског Патријарха и сматрало се да је дужност неговати успомену на руског цара и великог српског добротвора „који је погинуо за Слободу Словенства и до краја својих дана стајао на страни интереса Србије и спасао нашу Отаџбину у годинама Светског Рата“. Одбор се обраћао парохијама Српске Цркве тражећи за градитељску делатност материјалну подршку.

Такође, са српским Патријархом Варнавом преписку је одржавало Друштво за ширење руске

националне и патриотске књижевности, а његова посебна комисија имала је задужење да се бави „историјом за време владавине цара Николаја II Романова“. Председници те комисије били су кнез Никита Александрович из Лондона и Петар Скаржински, некадашњи губернатор Волинске губерније. Комисија је бројала још и 38 чланова руске емиграције из Београда, Софије, Париза,

Лондона, Нице, Пекинга, Шангаја, Харбина, других градова, али и угледних интелектуалаца Срба.

Српска Православна Црква у својој добротворној мисији и раду не заборавља руске избеглице и Руску Заграничну Цркву којој у многим приликама помаже на различите начине. Са Св. Архијерејским Синодом се одржавају писмени контакти од стране различитих руских емигрантских

удружења, а многа су имала или су се борила за коначне духовно-религиозне циљеве. Дубоки пијетет, прожет елементима црквеног култа или, понекад, тек са основама истог, негују према цару и његовој породици емигранти који су нашли уточиште у српској средини. У свему овоме се могу видети корени потоње канонизације руске царске породице у ред светих Православне Цркве. ■■

Распис Одбора за подизање спомен-храма посвећеног успомени на цара Николаја II, 24. децембар 1930.

Под почасним претседништвом Његове Светости Господина Варнаве, Патријарха Српског Одбор за подизање Православног Храма посвећеног успомени Цара Николе II

Канцеларија Одбора: Београд, Кр. Наталије ул., 33

24. XII 1930.

ПРЕЧАСНИ ОЧЕ,

У Београду је основан под Претседништвом Његове Светости Господина Варнаве Патријарха Српског Одбор за подизање Цркве-Споменика Руском Цару Мученику Николи II, који је погинуо за слободу Словенства и до краја својих дана стајао на страни интереса Србије и спасао нашу Отаџбину у годинама Светског рата.

Та Црква-Споменик мора бити дело опште-словенске захвалности, стога је Његова Светост Патријарх Варнава благословио издање уметничког портрета Цара Николе II, с тим, да свака парохија Краљевине Југославије, као православни центар Словенског становништва, мора обавезно учествовати у делу подизања Цркве-Споменика, путем растурања у свакој парохији по 10 портрета Цара Николе II, по цени динара 10 за сваки комад, т. ј. уз доплату од Динара 100.

Портрет је одлично израђен на тврдом картону и представља најбољи лик Спаситеља и Добротвора Словенског Цара Николе II. Стога Одбор се нада, да ћете Ви, пошто будете растурили ових 10 портрета, наручити још извесну количину истих. Имена свих добротвора биће штампана у новинама и урезана на зидовима Цркве-Споменика.

Надајући се на Вашу свесрдну помоћ у делу подизања Цркве-Споменика и широког растурања по благослову Његове Светости Патријарха Варнаве портрета Цара-Мученика, Одбор моли Ваше молитве за успех његове акције.

По наредби претседника
Секретар
Рклицки

Писмо потпредседника Друштва за успомену на цара Николаја II Василија Флуга Патријарху српском Варнави, 12. новембар 1934. године

Под Највишим Покровитељством Блаженопожившег Његовог Величанства Краља Југославије Александра I.

Под почасним претседништвом Његове Светости Патријарха Српског Варнаве Друштво за успомену на цара Николу II Његовој Светости Патријарху Српском Господину Варнави

ВАША СВЕТОСТИ
МИЛОСТИВИ ВЛАДИКО,

Управа Друштва за успомену на Цара Николу II приступа ка скупљању дозвољених њој прилога од стране Министарства унутрашњих послова (дозвола бр. 8712 од 19 марта 1934 г.) на целој територији Краљевине Југославије, да би се повећала њена сретства, ради ширења њеног добротворног и идејног рада.

Будући, да тај збор може имати успеха само при услову његовог најширег распрострањења у свима друштвеним слојевима, Управа Друштва узимају у обзир факат великог поштовања према покојном Цару Мученику, овластила је мене, да се обратим Вашој Светости, дубокопоштованом почасном Претседнику Друштва, са понизном молбом, да Ваша Светост дозволи и благослови тај збор између православних људи и обрати пажњу архијереја српско-православне цркве на тај збор.

Потпредседник Друштва
За успомену на Цара Николу II.,
армијски ђенерал,
Василије Е. Флуг

Томас Хилан Ериксен

Тиранија тренутка : брзо и споро време у информационом друштву

Са норвешког превео Љубиша
Рајић

Београд : Библиотека XX век :
Круг, 2003.

228 стр. : граф. прикази,
табеле ; 17 cm

ISBN: 86-7562-027-6

Сведоци смо једног драстичног убрзања времена. Оно што свакако стоји је то да је нашим прецима за обављање одређених ствари било потребно много више времена, него што је нама за исте данас потребно. Књига *Тиранија тренутка* неопходна је за разумевање савременог доба. Она представља његов приказ, развој, перспективу, указује на слабости и мане, условљености...

Књига *Тиранија тренутка* (*Øyeblikkets tyranni*, 2001) Томаса Хилана Ериксона, издата је 2003. године у Београду, у оквиру едиције XX век. Састоји се из седам независних целина, (Информационо доба и његови узгредни учинци; Доба књиге, сата и новца; Брзина; Више свега; Нагомилавање увис; Свакодневни живот као легó коцкице; Споро време сад), и до сад је објављена на енглеском, данском, шведском, италијанском, литванском, холандском, пољском, руском, турском и немачком језику.

Томас Хилан Ериксен је професор социјалне антропологије на Универзитету у Ослу и члан

Норвешке академије наука. Његова област истраживања обухвата идентитет, национализам и етницитет, културну глобализацију и политике идентитета. Значајан део његовог рада је усмерен на популаризацију социјалне антропологије као и критику национализма у оквиру норвешке јавне расправе. Тренутно ради на пројекту који истражује три велике кризе глобализације – привреде / финансија, животне средине / климе и идентитета / културе. Изван Норвешке је познат по књизи *Историја антропологије* (2001), коју је написао заједно са антропологом Фином Нилсеном, а на српски језик, поред *Тираније тренутка*, преведена је и књига *Етницизитет и национализам* (2004). Добитник је више научних признања, као што је угледна награда за популаризацију научног рада Научног савета Норвешке 2001. године. Веома је плодоносан научник са интердисциплинарним приступом. Аналитичар савременог доба, урбаних појава и промена, који се бави друштвено-културалном анализом.

У књизи *Тиранија тренутка* преваходно се говори о једном новом обрасцу (коду) правила који прете да преузму контролу. Упознаје нас са садашњим временом, временом рачунара, интернета, сателита, електронске поште и електронске куповине – временом које бива исецкано на ситне сегменте тако да га на крају готово и нема.

Кроз различита поглавља упознаје нас са информационим друштвом које представља наследника индустријског доба, где главни производи бивају информације, а не више индустријски производи. Најважнији ресурси нису више гвоздене руде већ пажња циљне групе. Заправо ради се о односу технологије, друштва и културе, док је информациона технологија кључни чинилац у свом типовима производње. Истиче да се сматра да је пад Гво-

здене завесе и крај Хладног рата повезан са развојем информационе технологије, па и са могућностима да се слободно општи преко граница. Биполарни свет је замењен светом са једним полом, а то је тржишни либерализам и индивидуализам. Пароле које су данас на снази су флексибилност, слобода и отвореност, а отпор се пројављује кроз национализам или верски фундаментализам, или пак еколошки покрет. Затим аутор нас упознаје и са савременим проблематичним и нејасним идентитетом, који настаје услед превише информација, многостраности и отворености, као и слобода и протока идеја. Заправо не знамо више где припадамо, национални идентитет постаје застарео, полни није више тако чврст, родне улоге се брзо мењају, а старост више није објективно мерило онога што је неко сад.

Томас Хилан Ериксен нас упознаје и са чињеницом да је класична индустрија замењена индустријом знања и забаве, системским посредовањем информација (настава) и потрошњом. Промене које су ступиле на снагу су веома дубоке, а тежиште у светској привреди се померило са ствари на знак. Говори нам о производњи знакова која се мења јако брзо и захтева другачију организацију, док исти теку много брже него ствари. Стога данас управо идеје и визије доводе до побуна и сеоба народа.

Аутор сматра да су неке од одлика раног ХХI века индивидуалистичка самореализација, заправо лични идентитети у првом плану у односу на колективне пројекте. Ту је и глобализација у оквиру које све путује од информација до ресурса, неважно на ком се месту налазимо. Такође нас упознаје са свим супротностима информационог друштва и поставља шему „познато–ново, сигурност–слобода, комунитаризам–либерализам, заједништво–појединац, корени–садашњост, традиција–импулс, фундаментализам–амбивалентност...”

Занимљиво је знати да се данашње поимање времена није перципирало одувек на овакав начин. Пре него што је часовник ушао у употребу, како у тзв. примитивним народима, тако и у Европи све је било подређено природном циклусу. У складу са годишњим добима одвијали су се земљораднички, као и сви други послови. Било је потребно више генерација да би поделом рада, мерењем радних сати, образовним системом у школама, термин време постао виђен као данас. Аутор нас упознаје и са чињеницом да се садашње друштво све више креће у правцу од конкретног ка апстрактном, што представља суштинску разлику између модерног и немодерног друштва. Истиче четири елемента која су довела и која су предуслов доласка информационог друштва. Један од њих је писмо. Након говора и цртежа, писмо представља први важан културно-историјски проналазак. „Кроз њега пројављујемо своје мисли, чињенице, тврдње и осећања. Писмо је било суштинско помоћно средство у преласку са конкретног друштва заснованог на блиским, личним односима, памћењу, локалним религијама и усмено пренетим митовима у апстрактно друштво са формалним законима, архивама, писаним религијама и записаном историјом.“ Затим ту су сатови, заправо

како је писмо екстернализовало језик тако је сат екстернализовао време. Сатови су пре свега уведени да би управљали временом за молитву у средњем веку. Следећи елемент који се појављује је новац, он је такође информационе технологија исте врсте као и писмо и сат. „Он са плаћањем, мерењем вредности и разменом чини нешто слично ономе што сат и писмо чине са временом тј. језиком, он чини трансакције апстрактним.“ Следеће су ноте, које такође стварају симболички језик музичког комуницирања. Аутор нам све време указује да друштво постаје све апстрактније, а велики утицај на начин размишљања и живот имале су и штампарска вештина и индустријска револуција. „Штампа је утицала на развој науке, филозофије, уметничке прозе, поставила је темеље масовном образовању и обликовању интелектуалне класе у Европи.“ Она доводи до стандардизације, заправо стандардизације језика и слике света, идентичне поруке се стварају и то води до формирања националне јавности и демографске свести. Помоћу штампарије, а касније масовних медија широке народне масе се укључују у апстрактно друштво. А индустријска производња синхронизује рад и стандардизује производе рада. Закључује да модерност синхронизује и координира кретање и мишљење огромног броја људи. Где „сат, штампарска вештина, наука, технологија, индустријски начин производње чине културни пакет који ствара веру у напредак.“

У књизи *Тиранаја шренушка* говори се и о савременом времену као историји убрзања. Убрзање се односи на последњих двеста година, а у прилог томе стоји чињеница да је у последњих тридесет година произведено више информација него у претходних пет хиљада година. И сама глобализација представља посебан облик убрзања услед кога се про-

сторно растојање смањује или нестаје, а временско-просторна оса бива измештена из свог положаја. Диктатура тренутка је постављена током индустријализације, управо стандардизацијом и ефективизацијом, јер управо са процесом индустријализације креће све прецизније поимање времена. Мења се и однос између послодавца и запосленог, сада се базира на релацији време–новац. Прави се разлика између радног и приватног времена. Индустријализација значи дисциплину и мерење времена. Затим у развијеним капиталистичким друштвима све мора бити ствар потрошње, па стога и само време. Тек данас, глобализовано, информатичко друштво достиже свој врхунац убрзања, без паузе и међупростора човек губи преглед своје ситуације, дави се у детаљима и губи перспективу.

Аутор нас, такође, упознаје и са чињеницом да у информационом друштву информација има превише, а без филтрирања човек бива потпуно изгубљен. Иначе, у таквом свету делови замењују целину, јер теже се прати ток услед убрзања. Фрагменти прете да постану једини који владају, а то се пројектује и на наш однос према знању, раду и стилу живота.

Стална трка са (за) временом нас уређује и одређује, јер управо време је димензија која постоји независно од људског искуства, која поред простора чини саставни део живота, па тако и људске творевине. Много је питања и одговора како организовати сопствено време и шта учинити са њим. Такође, и мноштво предности савременог дана. Живимо дуже, доживљавамо више и имамо у просеку веће животне могућности. Уз ову књигу имаћемо бољи увид у постојеће стање, као и даљу перспективу глобалног друштва, стога можемо стати барем на тренутак и размислити о свему томе.

Саша Велимир

Запис поводом изласка
из штампе књиге

Приче о животу Господа нашег Исуса Христа

Илустрације Серјожа Попов ;
превела с руског Злата Коцић

Београд : Библијско друштво
Србије, 2013

110 стр. : илустр. ; 15 cm

ISBN: 978-86-86827-25-8

**Руком посвећеног
уметника, оком детета,
с љубављу оца**

Када бисмо нашег брата Серјожа Попова замолили да наведе наслове свих књига које је до сада илустровао, уверена сам да би неке наслове пропустио да помене, толико је било издања илустрованих његовим прегалаштвом. Чињеница је да наша јавност врло често ни не слутити шта су све неки ствараоци – упорно улажући свој труд, време, знање и дар – остварили, јер их нема у медијима, или новине нису о њима писале. То, срећом, не значи да тај и такав човек, стваралац какав је Серјожа, ма да још није достигао зрелост такозваних најбољих година, није већ вишеструко умножио свој сликарски дар.

Шта нам доносе Серјожине илустрације?

Доносе нам ликове Господа и Мајке Божије, библијске мотиве и ликове светих осликане руком посвећеног ствараоца, виђене оком детета, а стваране с љубављу оца. Јер Серјожа добро зна

да ће његове илустрације прво проћи суд његове деце, а како се може одговоран отац појавити пред сопственим дететом са делом које његов пород неће увеселити и орадостити.

И када се тај критички поглед деце из свога јата – својеврсни „страшни породични суд“ – превазиђе, када се положи испит у дому Попових, може ли бити сумње хоће ли и друга деца у ликовима препознати ону чедност и анђеоску чистоту што је имају свети ликови, што је имају деца, чистоту коју на лицима својих мајки и очева препознају родитељском љубављу умивена деца.

Неко би можда могао негодовати и приговорити да су сва деца вољена али, уверена сам, ако истини погледамо у очи, морали бисмо признати да није увек тако. Превише је невољене деце у овој нашој земљи. То страшно одсуство љубави из живота све-

та који нас окружује препознаје се по одсуству радости на нашим улицама, из наших дворишта па, почесто, и одсуства радости у домовима нама блиских људи.

Серјожини радови познати су ми, наравно, од раније. Годинама сам већ у прилици да пратим реакцију деце пошто угледају Серјожине каширане или штампане иконице, сликовнице или илустроване књиге, или када деца дођу до чувене сликовнице с тродимензионалним *Вершейом* који их очарава из године у годину, најчешће, наравно, уочи Божића.

Пре свега, деца се обрадују, изненаде и, вероватно најважније – поистовете, а изображени ликови им готово опитно, од најранијег доба, помогну да разумеју да су они, и да је човек – *икона Божја*. Серјожин рад је тако очигледно у сагласју са децом, и то не само са децом чији су родитељи црквени

Серјожа Попов (рођен 1976, Нови Сад), завршио је у Новом Саду Академију уметности, одсек графички дизајн. Изучавао иконопис при манастиру Ковиљ са циљем да предањску уметност примени у илустрацији за децу. Оснива издавачку кућу „Дуга књига“ и остварује сарадњу са следећим издавачима у земљи и иностранству: „Беседа“ (Србија), „Светигора“ (Црна Гора), „Predania“ (Румунија), „Омофор“ (Бугарска), Издавачки савет Руске Православне Цркве (Русија)... Од скоро сарађује са Библијским друштвом у Србији и Русији, а као плод сарадње настале су илустрације за децу за Стари и Нови Завет. Илустрације за књигу *10 заповести* остварене су у сарадњи са Савино-сторожевским манастиром, издавачем поменуте књиге. Илустратор је збирке песама за децу *Где Господ живи* у издању издавачке куће Митрополије дабробосанске „Дабар“. Осим православном илустрацијом бави се иконописом и дизајном. Ожењен је, отац петоро деце. Живи и ради у Сремским Карловцима.

па су деца већ упозната са духовношћу којом их родитељи – старајући се о њиховом духовном узрастању – усмеравају ка правим вредностима, него и с децом којој црквени живот није близак. Једноставно, деца се препознају, препознају свој свет и себе у Серјожиним сасвим једноставним а у густим бојама и јаким наносима колорита за децје око пријемчивим илустрацијама.

Својевремено, у одличном децјем часопису под називом *Косовски божур*, чији је уредник и покретач био Серјожа, малим читаоцима открио је тајну да православна икона и децји цртежи имају веома много сличности и да ликовна решења која користи иконописац – користи и дете, али да то не треба да нас чуди, јер је сам Господ заповедио да будемо као деца и да нам децја незлобивост буде узор какви треба да смо и какви треба да останемо када одрастемо.

Серјожа има префињену руку, као уметник је сазрео, а чистота и чедност његових решења одавно су познати најмлађима и њиховим родитељима. Овом приликом скрећем пажњу и на илустрацију недавно објављене књи-

ге песама протинице Оријане Ливопољца, *Гђе Господ живи*, у којој је, у изобиљу одличних ликовних решења, Серјожина илустрација мајке толико дирљива а овековечена и осликана мајчинска љубав и нежност према чеду изазивају дивљење и ганутост. Та Серјожина илустрација недвосмислено показује да је, заиста, лик мајке и њена љубав видљива у оку, и да је шири од небеса.

Пре две-три године Серјожа је добио похвалницу за „иновативну примену канона религиозног сликарства у савременом илустровању књиге за децу“. За уметника који поседује свест о дужности умножавања таланата и незаборављања да ће у Царство небеско ући само они који буду као Христова мала браћа, сасвим је за очекивати да такав стваралац истрајава у чувању и неговању детета у себи и да будно бдије над погледом којим проматра свет, те да нам – наоко – једноставно и лако, из књиге у књигу, из иконе у икону сведочи о *светилу божанске благодати*.

Нека би дао Бог, да нашег драгог брата никада не напусти благодат дара којим украшава књиге на којима, међу ауторима, стоји и

његово име; име вредног, скромног, тихог, ћутљивог и даровитог уметника Серјоже Попова.

Љиљана Дујалић

Тамара Джерманович

Достоевский между Россией и Западом

(Тамара Ђермановић,
*Достојевски између
Русије и Запада*)

[Пер. с исп. И. Зориной-Карякиной]
Москва : Центр книги
Рудомино, 2013

350, [1] с. ; 21 см

ISBN: 978-5-905626-74-6

У издању Центра књига Рудомино у Москви, 2013. године је објављена књига проф. др Тамаре Ђермановић *Достојевски између Русије и Запада*, као превод овог дела са шпанског језика.

Књига је обимна анализа комплексних и вишеструких односа Русије и Запада кроз призму великог руског писца Достоевског. Сам почетак је историјски приказ доба централизације власти у Москви, са посебним освртом на дешавања у Цркви у Русији. Затим је описана европеизација у Санкт Петербургу у периоду Петра Великог, али уз коришћење речи самог Достоевског. Истакнуте су историјске чињенице из раздобља са краја 17. и почетка 18. века, у Русији, али кроз призму дешавања у Европи.

Наредни – 19. век – ауторка објашњава два речима: *ушоиџа* и *апокалипсис*. Кроз анализу живота руских књижевника који стварају у том периоду и кроз синтезу житија и њиховог литерарног опуса, проф. Ђермановић апострофира најбитнија историјска дешавања у турбулентном 19. веку и, на тај начин, сликовито описује однос Руса према Европи, са посебним

освртом на мисли самог Достоевског о западној цивилизацији. У поглављу о писцима-учитељима ауторка наводи да Достоевски на горње место руског књижевног корпуса поставља Пушкина, уз акценат да је његово учење о пророцима карактеристика руске културе и књижевности у 19. веку. Затим, ауторка наводи Гогољев критички став према Европи и новом – западном – духу.

После овог историјског пресека, као уводног дела, проф. Ђермановић анализира три књиге Достоевског: *Зли дуси*, *Браћа Карамазови* и *Зайиси из подземља*, у контексту односа самог Достоевског према тадашњој Европи. Овај прослављени руски писац пише *Зайисе из подземља* 1864. године, односно две године после свог првог одласка у Европу. Он тада дијагностикује опасност инерције и нихилизма у руској интелигенцији. Анализирајући дело *Зайиси из подземља* проф. Ђермановић наводи метафизичке идеје Достоевског, кроз појмове: слобода, фатализам, нихилизам и антрополошки песимизам. Овде су уочени проблеми у односима између књижевности и мисли у Русији и Европи у периоду 20. века. Ауторка затим наглашава да су дело *Зли дуси*, 1870. године, руски симболисти, посебно Мерешковски, са почетка 20. века прихватили као свој манифест, управо због идеолошке и философско-етичке концепције Достоевског. Књига *Браћа Карамазови* јесте дело у коме Достоевски покреће многа етичка, философска, антрополошка и егзистенцијална питања којим ће се бавити током целог свог живота и утицати на потоње генерације руских књижевника и мислилаца. Три генерације у делу *Браћа Карамазови* ауторка види као прошлост, садашњост и будућност Русије. Књигу *Зайиси из подземља* проф. Ђермановић карактерише као протест Достоевског против Запада, поткрепљујући ту своју хипотезу наводима из самог дела,

а затим констатује да је човек из подземља философско-психолошки образац руског човека (Руса) наслањајући се на анализу овог дела од стране Николе Милошевића. Ауторка на ово надовезује опис руског нихилизма и проблем слободе, у контексту опонирања философских система Русоа, Канта, Дидроа, Шелинга, Шилера и Шопенхауера. Наводећи да је дело *Зли дуси* документ епохе, проф. Ђермановић истиче све оно што је Достоевски говорио о тадашњој Западној Европи, али говори и о руском револуционарном духу, само кроз анализу личности из романа Достоевског.

Даље, ауторка катарзично дефинише роман *Браћа Карамазови* великим завештањем и кроз дешавања у овом делу описује *епопеју руској живој*, затим колективни лик руског народа, и портретише руску омладину, опет уз помоћ речи самог Достоевског. У одељку „Достоевски пред Европом“ ауторка говори о апокалиптичном односу према Западној Европи који провејава у наведеним делима Достоевског, те апострофира дело *Браћа Карамазови* као философски роман и дефинише ликове из романа као носиоце идеја самог писца. На тај начин ауторка показује да је персонално у делима Достоевског опште и да

однос јунака у његовим делима показује комплексност односа на свим нивоима у руском друштву у 19. и 20. веку. У вези са тим, даље је могуће анализирати религиозни контекст односа јунака и уопште узето целог руског народа. Појединац представља идеју, а скуп појединаца представља етос руског народа у периоду у коме живи и дела Достојевски. Вична и добра анализа проф. Ђермановић јунака књижевних дела Достојевског закључена је поглављима о теодицеји Ивана Карамазова, о атеизму и нихилизму и о причи о Великом инквизиџору коју је ауторка посебно сагледала у историјском контексту, односно у ставу Достојевског према папи Пију IX, тј. према нагону Ватикана за ширењем своје власти у тадашњој Европи, не само преко догмата о папској непогрешивости, већ и кроз – како је Достојевски написао – *војинскивујући катхолицизам* (у Италији, у Немачкој – у доба Бизмарка – и у Француској). Проф. Тамара Ђермановић истиче да је завештање Фјодора Достојевског написано на последњим странама дела *Браћа Карамазови* уз акценат на бездану религиозног бунта Ивана Карамазова, лицемерју црквених власти Инквизитора, и на *џакао* Смердјакова који није био способан да воли, нити да се осети вољеним.

Студију *Достојевски између Русије и Запада* препоручујемо читалачкој јавности, управо због речи проф. др Тамаре Ђермановић из закључка – да се универзална порука Достојевског види у његовом позитивном обраћању човечанству кроз акценат на љубави.

ђакон мр Ивица Чаировић

Предлог за превођење: класик патролошке литературе

Ото Барденхеве,р Историја древне црквене књижевности

Међу најзначајније писане монументе у 19. и 20. столећу, који су изникли из настојања да се античко предање оживи и утка у савремени богословски контекст, спада петотомна *Историја древне хришћанске књижевности* коју је написао Ото Барденхеве – Otto Bardenhewer, *Geschichte der altkirchlichen Literatur in 5 Bänden* – чија је прва свеска угледала светлост дана 1891. г. у Фрајбургу у Брајзгау. Аутор је око овог дела трудио више деценија, од првог издања из 1891. и поновљених 1901. и 1910. г. до 1932. односно 1939. које је сукцесивно објављивано. Ово дело, које је у последње време цитирано и апострофирано као *Лексикон античке хришћанске књижевности* (*Lexikon der antiken christlichen Literatur*), и данас је најзначајнији референцијални извор о појединачним ауторима древне хришћанске књижевности. Тезе и судови Барденхеве су трајно одредили истраживање на овом пољу хришћанске књижевности и културе, те су и данас у актуелним истраживањима класични топос, односно у саставу стандардног репертоара међу компендијумима и уводима у античку хришћанску литературу.

Ово издање је више пута објављивано. Последње издање овог класика патролошке литературе из 1962. г. је припремио патролог из Минстера Алфонс Фирст (Alfons Fürst). Фирст са правом вели у уводним разматрањима да је реч о Барденхевеовом животном делу односно да је *Историја древне црквене књижевности*, његов *opus magnum*.

Фирст описује животни пут овог великог научника указујући на полемике око 1. ватиканског концила 1869/70. којима се Барденхеве уплео у културну борбу која ће га ставити места на Универзитету у Минстеру. И мимо две неуспеле кандидатуре, осујећених злостом његових ненавидника, ипак је овај научник 1884. г. успео да добије професуру, да би само две године доцније, 1886. добио позив од Минхенског универзитета на коме је остао до зимског семестра 1923/24. г. односно своје 73. године. Иако је ужи профил његове професуре гласио Катедра за старозаветну и новозаветну егзегетику (Lehrstuhl für alt- und neutestamentliche Exegese), његово је интересовање било готово искључиво посвећено патрологији и патристици. Његова је бескрајна заслуга за оснивање и уређивање серије под називом „Библиотека светих отаца“ (Bibliothek der Kirchenväter), у 1. серији: 1911–1931, 61 свезака + 2 свеске са регистром; 2. серија: 1932–1939, 20 свезака).

Ново издање овог класика патролошке литературе је зацело прва свеска петотомне *Историје древне црквене књижевности* које долази под називом *Од касног апостолског времена до краја 2. века* (*Von Ausgange des apostolischen Zeitalters bis zu Ende des zweiten Jahrhunderts*), објављен код Vero Verlag, Norderstedt, 2013, као фототипско издање из 1902. г. које омогућује увид у аналитички понор и историјску ерудицију овог херкуловског подухвата.

Прошођакон Зоран Андрић

БЕОГРАД

10 Божјих заповести у 100 прича

Светосавско звонце је, са благословом Светог Архиепископског Синода Српске Православне Цркве, издало други наслов, књигу *Десет Божјих заповести у 100 прича* у едицији „Емануил“. Ова књига за мале и велике доживела је своје прво издање још 2007. године; то издање било је распродато за месец дана. Због великог интересовања читалаца, који су се стално распитивали када ће да се појави ново издање књиге, редакција *Светосавског звонца* је донела одлуку да штампа друго издање.

Књига је пригодна као штиво које може да се чита у готово свим приликама јер садржи теме на којима је постављен морални кодекс читаве планете, Божије заповести приказане су кроз сабране народне и уметничке приче из нашег народа и готово свих култура света.

Кроз ових сто прича, као животним предивом исплетено је искуство милиона наших предака и других народа, а читалац може кроз њу да допуни знање о Божијим заповестима и да на тај начин дозна и сагледа пут како да не поклеће пред силним искушењима овога света.

Цена књиге за Србију је 480 динара, а за Републику Српску 10 КМ.

Извор: www.zvonce.spc.rs

БУКУРЕШТ

2016 - година образовања младих

Како преносе румунске црквене агенције, Румунска Православна Црква прогласила је 2016. годину „годином православног верског образовања младих“. Такође, Свети Синод Румунске Православне

БЕОГРАД

Промоција у Народној библиотеци Србије

У Народној библиотеци Србије 13. новембра 2014. г. представљена је књига *Кратка историја исламске филозофије* аутора др Техрана Халиловића, др Сеида Халиловића и др Муамера Халиловића, а у издању Центра за религијске науке „Ком“. Овом приликом о књизи су говорили проф. др Дарко Танасковић, др Сеид Халиловић и др Техран Халиловић. Угледни исламолог проф. др Танасковић истакао је да је реч о првој књизи која обрађује ову тему а да су је написали људи са наших простора. Он је књигу оценио као „својеврсни приручник уводног карактера и едукативни образовни водич у историју исламске филозофије“ и додао да је реч о веома квалификованом и утемељеном погледу на исламску филозофију. Снимак промоције могуће је видети на адреси: www.youtube.com/user/CentarKomChannel.

Данко Сврахинић

БЕОГРАД

Промоција књиге *Огледало владара*

У Дому културе Студентски град у Београду, 5. новембра 2014. године представљена је књига *Огледало владара: Константин и Макијавели* аутора др Александра Гајића. Током промоције објашњена је природа *Огледала владара* и речено је да су посредни политички списи настали током средњег века и ренесансе чији циљ је био да дају збирна знања везана за поједине аспекте владавине. Новина коју доноси ова књига је гледиште на дело Константина Михаиловића познатог као *Јаничарове усјоме*. Аутор сматра да није реч о обичном литерарном историјском извору или само мемоарима, већ о нетипичном „владарском огледалу“, упутству пољском краљу Јану Олбрахту. Он подвлачи да је насупрот антропоцентричних и промодерних Макијавелијевих ставова, Михаиловићев поглед на свет средњовековни, хришћански, а који потиче из религиозне сржи његовог бића и да је реч о „концепту који верује у практичност духовно-моралног вођења политике а који је утврђен међу Србима за време Немањина“.

Данко Сврахинић

Цркве прогласио је 2016. годину и „годином Светог мученика Антима Иверског, штампара црквених књига“. Ово је написано на званичном веб-сајту Румунске Православне Цркве. Извор: www.vjeronauka.net

ИЗРАЕЛ

Апликација са археолошким играма

Како преносе међународни информативни портали, Израелска управа за старине (Israel Antiquiti-

es Authority – IAA) креирала је и на тржиште избацила апликацију за ајфон и ајпед са археолошким видео-играма, квизовима и слагалицама. Названа „Потрага за ископинама: Израел“ („Dig Quest: Israel“), ова бесплатна апликација намењена најмлађим корисницима нуди да се они укључе у две археолошке потраге: да пронађу свитке са Мртвог мора у Кумранским пећинама, и да открију и откопају чувене римске мозаике у Лоду.

Иако је ова апликација намењена најпре деци, судећи по реакцијама корисника ајфона и ајпеда и одраслима је занимљиво да спајају фрагменте свитака са Мртвог мора, да слушају одломке из ових кумранских списа на јеврејском језику и да кроз игру брзог квиза одговарају на питања о томе шта је осликано на мозаицима у Лоду.

Према опису ове апликације на страници Израелске управа за старине (www.antiquities.org.il), ове

видео-игре су осмишљаване и развијане у сарадњи са археолозима, научницима и истраживачима чија је специјалност библијска археологија.

Апликацију „Потрага за ископинама: Израел“ могуће је преузети са Еплове продавнице софтвера (App Store), а према саопштењу Израелске управе за старине, апликацији ће бити додато још игара. У припреми је и верзија апликације за Андроид телефоне и друге паметне уређаје.

Иначе, пре две године, у децембру 2012. године, Израелска управа за старине је у сарадњи са Гуглом основала Дигиталну библиотеку свитака са Мртвог мора „Леон Леви“ (The Leon Levy Dead Sea Scrolls Digital Library), веб-сајт на којем се могу прегледати и претраживати хиљаде дигитализованих слика фрагмената свитака са Мртвог мора. Адреса ове виртуелне библиотеке у којој се може видети импресивна збирка древних кумранских и других рукописа је www.deadseascrolls.org.il.

Извор: www.biblicalarchaeology.org

ЗАГРЕБ

Нови религиозни покрети, секте и култови

Његово Високопреосвештенство Митрополит загребачко-љубљан-

ски др Порфирије учествовао је 8. новембра 2014. године на међународном, међурелигијском и интердисциплинарном симпозиону на тему „Нови религиозни покрети, секте и култови“, који је одржан на загребачком Каптолу у организацији Међународног франевачког центра за дијалог (CEFID), Надбискупијског пасторалног института Загребачке надбискупије и Центра „Хрватски ареопаг“ хрватске провинције Светог Јеронима франеваца конвентуалаца.

На симпозиону је учествовало тридесетак угледних хрватских и иностраних стручњака (из Србије, Румуније, Италије, Индије, Африке...) чија излагања су осветлила феномен нових религиозних покрета, секте и култова из перспективе историје, социологије, психологије и психијатрије, педијатрије, теологије, права, криминалистике итд. Његово Високопреосвештенство Митрополит Порфирије је наступио на првој сесији излагањем на тему „Апокрифизам“. Након сесије уследила је дуга, интересантна и плодна дискусија.

Извор: *Миштролија загребачко-љубљанска / сцц.срб*

ВЕЛИКА ПЛАНА

Књижевно вече „Да нам брзо дође Господ“

У низу многих предавања одржаних широм Епархије браничевске, а у циљу обележавања двадесетогодишњице архипастирског служења Владике Игнатија, у организацији Црквене општине великопланске, 23. октобра, у сали Дома омладине у Великој Плани, организовано је књижевно вече под насловом „Да нам брзо дође Господ“, као богословски осврт на

збирку беседа Владике Игнатија са истоименим насловом, недавно изашле у издању Одбора за просвету и културу Епархије пожаревачко-браничевске.

Књижевно вече отворила је директорка Дома омладине Слађана Казаковић, пожелевши топлу добродошлицу Еп. Игнатију као и присутнима, осврћући се у свом уводном излагању на значај делатности Епископа браничевског и његових благородних беседа које ће нам омогућити да пронађемо пут до Господа у овако тешким временима. Затим је излагао протођакон Златко Матић, а потом је уследило врло занимљиво предавање Владике Игнатија, поткрепљивано бројним животним примерима хришћанске љубави, што је одушевило присутне Плаћане.

Владика је анализирао усклик „Маран ата“ као онај који је био саставни део древних Литургија на којим се Господ жарким ишчекивањем призивао да дође и укине смрт. То је определило животни пут хришћана да су вером били окренути ка будућности, ка једном догађају који ће се збити, а то је Царство Божије.

Владика Игнатије је скренуо пажњу на то да је љубав извор нашег живота, због чега се треба изборити за другога, јер он даје смисао нашем постојању. Ако мрзимо он да чинимо да други не постоји за нас, што је предокус пакла.

После завршетка ове књижевне вечери, уприличено је послужење у галерији Дома омладине, где су подељене импресије и настављено дружење у духу и расположењу беседа и богословских идеја које су Плаћани те вечери чули.

Извор: sabornost.org / сцц.срб

БЕОГРАД

О прогону Архиепископа Јована

Гостујући у емисији „Под знаком питања“ црквеног Радија *Слово љубве*, Епископ брегалнички Марко говорио је о историјату, узроцима и последицама прогона Српске Православне Цркве у БЈР Македонији од стране расколничке цркве и државног апарата. Епископ Марко је поручио да је Архиепископ охридски Јован политички затвореник и да против њега годинама јединствено делују државни органи, полиција и расколничка црква која и иницира тај проблем: „Без обзира на све, Архиепископ Јован је пун љубави и чистог срца и жели покајање свих расколника и њихово враћање под окриље свете СПЦ“, истиче Епископ Марко. Тонски запис ове емисије можете чути на адреси: www.slovoljubve.com/vesti/episkop-bregalnicky-marko-uzivo-na-radiju-slovo-ljubve-arhiepiskop-jovan-je-politicki-zatvoren.

Извор: Информативна служба СПЦ / сцп.срб

МОСТАР

Млади теолози посетили текију, самостан и манастир

Студенти теологије из Сарајева, Мостара, Фоче, Новог Пазара и Београда боравили су 19. и 20. новембра у Херцеговини где су посетили духовне центре: текију на Буни, фрањевачки самостан у Мостару, те манастир Житомилић.

Посета је организована у оквиру сусрета младих теолога који већ девету годину организују Међурелигијско веће БиХ и Фонда-

ција Конрад Аденауер. Тема њиховог овогодишњег дружења биле су породичне вредности.

Стручни саветник у Међурелигијском већу Божана Ивелић Катава рекла је да је дружење усмерено на упознавање младих људи те на јачање будућих односа.

„Већина ових студената први пут улази у друге верске објекте. Наш је циљ да се ојача и продуби познавање религијских група у БиХ. Све промене у нашем друштву иду споро, а позитивно је да овај програм траје већ девет година и сигурно намјеравамо да га радимо и у будућности“, изјавила је Ивелић Катава.

Млади теолози су били и у посети Фочи.

Извор: www.srna.rs / www.ues.rs.ba

ВОЛОС

Европски хришћани и савремене етичке дилеме

Дана 22. новембра 2014. године у Тесалијском конгресном центру у Волосу (Грчка) одржана је једнодневна радионица под називом „Европски хришћани и савремене етичке дилеме“. На овом међународном сусрету који је организовала Митрополија димитријадска и организација „Лекари љубави“, обе са центром у грчком граду Волосу, окупили су се представници више хришћанских Цркава из Грчке, представници појединих православних епархија суседних земаља, представници организације „Лекари љубави“ – из Грчке и Србије (Врање) и многи други научници из разних области медицине, социологије, педагогије и разних удружења.

После поздравног говора римокатоличког надбискупа Крфа, Закинтоса и Кефалоније г. Јована и пастора Грчке евангелистичке цркве у Волосу г. Мелетија Мелетијадиса, Преосвећени Митрополит димитријадски Г. Игнатије отворио је радионицу у оквиру које су своја излагања изнели представници Црква као и чланови

разних хришћанских и црквених организација.

Став европских хришћанских Цркава о неопходности оваквих скупова постоји већ извесно време, јер осим тога што је друга половина двадесетог века у великој мери променила религијску карту Европе, увелико је довела у питање и традиционални морално-етички карактер њених ставовника, заснован на хришћанским вредностима. Мењајући досад позната уређења породичних веза и вредности, отварају се врата потпуном уништењу породице, а самим тим и друштва (човечанства) у целини, закључак је овог скупа.

Извор: Епархија врањска / сцп.срб

МОСКВА

Вече у спомен Патријарха српског Павла

У оквиру вечери сећања на Патријарха српског Павла, односно поводом 100. годишњице његовог рођења, у Москви је представљено руско издање књиге српског писца Јована Јањића *Будимо људи! Животи и реч Патријарха Павла*.

Вече у спомен сећања на Патријарха Павла одржано је 14. новембра у конференцијској сали Православног универзитета Светог Тихона (ПСТГУ). Скуп је организован на иницијативу Клуба српско-руског пријатељства „ПСТГУ–Србија“. У оквиру вече-

БЕОГРАД

Научна конференција етнолога из Европе

У Београду је у организацији Етнографског института САНУ и подршку Задужбине Конрад Аденауер, 30–31. октобра 2014. године организована научна конференција „Суочавање са собом, суочавање са другим. Да ли је могуће помирење на Балкану?“. Учешће су узели научници из Бугарске, Италије, Русије, Словеније, Србије, Хрватске, Чешке и Шведске. На скупу су обрађене теме религијског и етничког идентитета на Балкану, религиозност младих у контексту послератног помирења, изражавање идентитета кроз одећу у савременим условима, те пример Швеђанки које су постале муслиманке и њихов положај у постмодерном друштву.

Данко Спихахич

ри представљено је руско издање књиге *Будимо људи! Животи и реч Патријарха Павла*.

Све учеснике је поздравио опуномоћени амбасадор Републике Србије у Русији Славенко Терзић. Говорећи о Патријарху Павлу, г. Терзић је рекао: „На првом месту у његовом животу била је драма српског народа двадесетог века.“ Према његовим речима, Патријарх Павле је „хиљаду пута позивао на покајање и мир током нашег несрећног грађанског рата“. С. Терзић је скренуо пажњу на неке странице из биографије Патријарха Павла наглашавајући скромност Првојерарха Српске Православне Цркве. „Он је био посебна особа – живи светац“ – посведочио је амбасадор.

Исти утисак са састанка са Патријархом Павлом имао је и ректор ПСТГУ протојереј Владимир Воробјејев. Он се присетио како је Првојерарх Српске Цркве посетио Саров у години празновања 100-годишњице од канонизације Светог Серафима Саровског. Након Свете Литургије, којој су присуствовали Патријарх руски Алексеј II и чланови Св. Синода Руске Православне Цркве, постало је јасно да Патријарх Павле воли да служи Свету Литургију свакодневно.

Наиме, пошто јерарси РПЦ који су били на Синоду нису могли служити сутрадан, они су предложили Патријарху Павлу да служи у малој гробљанској цр-

кви. „Он се сложио и био је веома задовољан“ – рекао је о. Владимир. „Служба је била једноставна, мирна, скромна. Затим је уследио једноставан доручак и једноставан разговор. Имао сам чврсто уверење да крај мене седи свети човек. Понизност, кротост, једноставност, лакоћа, љубав за друге – све одједном је грејало душу свих оних који су разговарали са њим“ – рекао је овај руски свештеник.

Извор: Седмица.ру / www.pouke.org

ВАРНА

Литија за Породични дан

Грађани бугарског лучког града Варне обележили су Породични дан литијом у којој су ношене две копије чудотворних икона: икона Богородице Пантанасе („Краљице свих“) из манастира Ватопеда на Светој Гори и молдавска икона Светог Великомученика Георгија Победоносца из бугарског светогорског манастира Зографа.

Литија се кретала кроз Булевар Марије Луизе и Булевар Сливнице и зауставила се код познатог градског парка Морска градина, где је Митрополит Варне и Великог

Преслава Јован одслужио молебан за здравље и напредак народа.

Извор: Pravoslavie.ru / cuii.cpb

ПАЛЕСТИНА

Пронађен гроб Св. Архиђакона Стефана

Током ископавања у близини палестинског града Рамале, археолози су пронашли велику хришћанску светињу – гробно место Светог Архиђакона Стефана, првог мученика за Христа, преноси портал *Линџа* (www.linga.org).

Палестински и израелски научници који врше ископавања у селу Харба ал Тајар, које се налази два километра западно од града Рамала, дошли су до изненађујућег резултата. Наиме, у оквиру пројекта Универзитета у Јерусалиму за проналажење и рестаурацију антиквитета, тим археолога предвођених др Салахом ал Худелијем открио је рушевине комплетног црквеног комплекса који обухвата храм из византијско-умајадског периода а такође и византијски манастир.

Према речима др Худелија, овај налаз је од изузетне вредности за хришћане широм света.

„У једној од ових цркава наишли смо на знак који указује да је овај храм подигнут у част Првомученика и Архиђакона Стефана који је на том месту био сахрањен у тридесет петој години наше ере“ – рекао је овај историчар и археолог.

Научник је уверио локалне и црквене власти – чији су представници недавно посетили новооткривене рушевине – да ће Универзитет и даље улагати све своје расположиве ресурсе и енергију у реализацију овог пројекта.

Извор: Православие.ру / www.arheo-amateri.rs

У ДАРМШТАТУ

У част Св. Јелисавете

Крајем октобра православни епископи епархија у Немачкој са-стали су се у Франкфурту на редов-ној седници. Тим поводом сви вер-ници немачких епархија били су позвани на свеправославну Литур-гију у Дармштату. Од осам право-славних владика њих петорица су били у прилици да остану и заједно служе 2. новембра 2014, на радост окупљеног народа. Богослужење је одржано у Руској капели на Ма-тилдином брду (Mathildenhöhe) у Дармштату, а верници су могли пратити Литургију на великим екранима испред цркве. За време богослужења извршен је помен Св. великој кнегињи Јелисавете. Она је рођена пре 150 година, 1. новем-бра 1864, као принцеза кнежевског дома Хесен-Дармштат. Као и ње на млађа сестра, последња руска царица Александра, мученички је убијена у току руске револуције.

Пре четири године у Дармштату је основано Добротворно друштво Јелисавете и Александре. У сарад-њи са истоименим друштвом у Мо-скви организован је Међународни конгрес о животу Св. Јелисавете од 1. до 3. новембра ове године. Свако ко је био у прилици да слуша пре-давања на овом конгресу (сва су би ла превођена са руског на немачки језик) у Старом двору Дармштату и да борави у граду где је живела Св. кнегиња Јелисавета, могао је

Тражи се Милица Тотић

Милица Тотић, са боравиштем у Горњем Ка-туну, општина Варварин, Епархија крушевачка, рођена 26. 6. 1950, у Церници, нестала је априла 2014, од када јој се губи сваки траг. Полиција ни је успела да је пронађе, а на основу изјаве сина несталога лица, Зорана Мијајловића, постоје ин-диције да је Милица у неком од манастира СПЦ.

Моле се сви који нешто више знају о овом слу-чају, да јаве Епархији крушевачкој на телефон 037/350-15-50.

Унапред захвални

Канцеларија Епископа крушевачког

осетити изузетну блискост и љубав према овој светитељки. Дирљив је био и кратак извештај монахиња из манастира посвећених Св. Јелиса-вети у Немачкој, Русији, Белоруси-ји (Минск) и Украјини (Кијев). За-једничко богослужење је украсио Синодски хор из Москве, најбољи православни хор Русије. Уметнич-ки врхунац овог међународног ску-па је био концерт у великој еванге-листичкој цркви са каноном Св. Јелисавети.

Христијана Тешић

НА ВЕЉИНАМА

Слава војних свештеника

У Храму Св. Василија Острошког на Вељинама у Источном Сарајеву свечано је 12. новембра 2014. про-слављена крсна слава војних свеш-теника Српске војске у саставу ОС БиХ – Св. Варнава Хвостански.

Прослава је почела Св. Арх. Ли-тургијом, којом је началствовао Епископ бихаћко-петровачки Ата-насије, представник СПЦ при Ми-нистарству одбране и ОС БиХ, уз саслужење војних свештеника као и неколико парохијских свеште-ника Митрополије дабробосанске. Овом приликом, за показани труд у обављању дужности, Владика Атанасије је произвео јереја Ми-лорада Милинковића, настојатеља Канцеларије православног душе-брижництва, у чин протојереја.

Прослави крсне славе војних свештеника присуствовале су ви-соке званице из политичког, војног и војнодипломатског кора и други.

Након ручка, Епископ Атанасије је накратко посетио Епископа за-хумско-херцеговачког Григорија у сједишту Митрополије дабробо-санске у Сарајеву.

Извор: Епархија бихаћко-петровачка

У ГРАЧАНИЦИ

Ктиторска слава

Светом Арх. Литургијом и бла-госиљањем славског колача ма-настир Грачаница је у сриједу 12. новембра 2014. прославио своју ктиторску славу – Св. краља Милу-тина.

Литургијским сабрањем начал-ствовали су Епископ будимљан-ско-никшићки Јоаникије и Епи-скоп рашко-призренски Теодосије, уз саслужење свештенства и мона-штва ових епархија.

Том приликом бесједио је Вла-дика Јоаникије, који је казао да долазак на КиМ доживљава као ве-лики дар од Бога. Празник и славу вјерницима и свештенмонаштву честитао је и Владика рашко-при-зренски Теодосије, који је истакао да је на Косову и Метохији тешко живјети без помоћи Божије. Тога дана и ОШ „Краљ Милутин“ је про-славила славу и обиљежила 140 го-дина постојања.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У ЧАЧКУ

Семинар за вероучитеље

Семинар за вероучитеље, који спроводи Министарство просвете и Св. Арх. Синод одржан је у Реги-оналном центру за усавршавање у

Чачку 13. новембра 2014, са темом „Унутрашњи свет образовања: истраживања, огледи и искуства за 21. век“. Циљ предавања био је обогаћивање методе предавања верске наставе у школама. Посебан акценат стављен је на амбијентални тип наставе, односно, на излазак из учионица и чешћи боравак деце у црквама, манастирима и природи. Овај метод је примењиван још у старим теолошким школама Александрије и Антиохије, античкој Грчкој и Риму.

Предавачи су били професори са ПБФ Универзитета у Београду: доцент др Владан Таталовић и др Србољуб Убипариповић. Као посебан куриозитет било је предавање главног рабина Србије – Исака Асиела који је говорио на тему „Учење као вид богослужења“. Предавањима је присуствовао велики број вероучитеља из Чачка, Горњег Милановца, Ивањице, Лучана и Гуче као и координатор за верску наставу Епархије жичке.

Вероучитељ Ђорђе Чоловић

У ЛАЈКОВЦУ

Сабрањем против заборава

У суботу, 15. новембра 2014, када прослављамо Св. мученике Акиндина и Пигасија, Епископ шумадијски Јован служио је Св. Арх. Литургију, у манастиру Св. великомученика Георгија, у селу Ђелије код Лајковца, уз саслуживање свештенства колубарско-по-

савског намесништва и госта из Епархије ваљевске. На овај начин започето је обележавање прославе стогодишњице Колубарске битке. Надахнутом беседом Преосвећени је подсетио да ништа није страшније него изгубити памћење и мислити да све настаје и нестаје у овоме свету. У наставку сабрања служен је парастос свим војсковођама и војницима и свим жртвама Колубарске битке, који су сахрањени у манастиру Св. Георгија у Ђелијама и у крипти храма у Лазаревцу. На самом крају, Владика Јован је замолио страдалнике Колубарске битке за опроштај што смо их заборавили, молећи да буду велики у праштању нама грешнима, као што су били велики и у жртви коју су поднели за нас.

Извор: www.eparhija-sumadijska.org.rs

У НОВОМ САДУ

Слава града

Престони град Епархије бачке достојно је и ове године, 16. новембра 2014, прославио своју славу – празник Обновљења храма Св. великомученика Георгија – Ђурђиц.

На дан празника Евхаристијским сабрањем началствовао је протојереј-ставрофор Миливој Мијатов, уз саслужење протојереја-ставрофора Ранка Гуњића, протонамесника Жељка Тешића и других.

На Св. Литургији појао је хор Саборне цркве „Св. великомученик Георгије“.

Литургији је присуствовао и градоначелник Новог Сада г. Милош Вучевић, са својим најближим сарадницима, представници Војске Србије, као и велики број представника јавног и културног живота града.

Након Евхаристијског сабрања на Малој сцени Српског народног позоришта одржана је свечана академија поводом славе града. Тема празничног окупљања били су храброст, страдање и мученичка смрт, како Св. великомученика Георгија тако и нашег, српског народа.

Извор: Епархија бачка

УАЕМ

Сто година од Колубарске битке

У понедељак, 17. новембра 2014, Епископ топлички Арсеније је служио у војном Храму Св. Архангела Гаврила у Београду Св. Арх. Литургију у част стогодишњице славне Колубарске битке.

Епископу је саслуживао протојереј-ставрофор др Драгомир Сандо, председник Одбора за верску наставу АЕМ, војни свештеници и ђакони. У Литургији је учествовало преко стотину припадника Војске Србије, са начелником Генералштаба генералом Љубишом Диковићем. Владика Арсеније је служио и помен свим јунацима Првог св. рата, посебно славном војводи Живојину Мишићу и учесницима Колубарске битке. Најславнија битка у новијој српској војној историји – Колубарска, почела је 16. новембра 1914. и трајала је чак месец дана. Европске земље су преносиле вест да је српска војска пред сломом и предајом, а Србија пред падом. Па ипак мудрим одлукама генерала Мишића битка се завршава потпуним поразом непријатеља и свечаним уласком наше војске у Београд 15. децембра 1914. године.

Овим је наша војска стекла светску славу, генерал Мишић је унапређен у чин војводе, а Колубарска битка је ушла у наставни план и програм многих престижних војних академија у свету.

У КОВИЉУ

Слава Светоархангелске обитељи

Престони празник манастира Ковиља – Сабор Св. Архангела Михаила прослављен је свечаним Евхаристијским сабрањем у петак, 21. новембра 2014, Св. Арх. Литургијом

којом је началствовао Митрополит загребачко-љубљански Порфирије, уз саслужење Епископа новосадског и бачког Иринеја, јеромонаха Исихија, Архимандрита Данила (Љуботине), братства ковиљске обитељи и новосадског ђаконства. Појали су монаси Светоархангелске обитељи, заједно са полазницима Школе црквеног појања, под управом јерођакона Јеротеја.

Након благосиљања славског колача и жита, присутнима се обратио Владика Иринеј, честитавши славу Митрополиту Порфирију, као настојатељу и духовнику манастира, потом оцу Исихију, наменику, братству манастира Ковиљ, као и свим свечарима.

Извор: www.mitropolija-zagrebicka.org

У МАНАСТИРУ ЖДРЕБАОНИК Храмовна слава

Светом Архијерејском Литургијом, празничном литијом и благосиљањем славског колача у манастиру Ждребаоник код Даниловграда, 21. новембра 2014. је прослављен Аранђеловдан, храмовна слава ове древне светиње. Началствовао је Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, а саслуживали су му Епископ аустријско-швајцарски Андреј са свештенством и свештенмонашством Митрополије. Одговарали су ђаци Богословије Св. Петра Цетињског. Митрополит Амфилохије је одликовао Златним ликом

Св. Петра Другог Ловћенског Тајновидца супружнике Веселина и Светлану Вукотић, који су изродили и одгајили девет синова. Уз одликовање, Митрополит Амфилохије им је уручио и новчани поклон у износу од 900 евра.

Извор: www.mitropolija.com

У МАНАСТИРУ ДУГА ЊИВА Евхаристија и рукоположења

На празник Св. Нектарија Егинског Епископ зворничко-тузлански Хризостом служио је Св. Литургију у манастиру Св. пророка Илије у Дугој Њиви. Епископу Хризостому су саслуживали Архимандрит Симеон (игуман манастира Бишња), Архимандрит Николај (игуман манастира Пјеновац), Архимандрит Јефрем (игуман манастира Св. Николаја код Бијељине), Архимандрит Нектарије (игуман манастира Дуга Њива), игуман Николај (манастир Кнежина), синђел Андреј (игуман манастира Св. Георгија на Романији), протојереји-ставрофори: Јово Лакић, Видоје Лукић, Мирко Николић, јеромонах Данило (настојатељ манастира Ступље), јеромонах Димитрије из манастира Тврдош, синђел Игњатије (настојатељ манастира Папраћа), те ђакони Богдан Стјепановић и Јелисеј Ђукић. Владика Хризостом је на Литургији рукопроизвео новопостављеног настојатеља манастира Дуга Њива Нектарија (Тешића) у игумана, а потом му даровао и архимандритски чин, а монаха Јелисеја Ђукића рукоположио у чин ђакона.

Извор: *Епархија зворничко-тузланска*

У БЕОГРАДУ Слава Института КБЦ

Параклис Св. Нектарија Егинског на Институту за онкологију и радиологију Клиничког центра Србије молитвено је прославио свог заштитника Св. Арх. Литургијом коју је, 22. новембра 2014, служио Епископ топлички Арсеније уз саслужење више свештенослужитеља АЕМ.

На богослужењу се сабрао и причестио велики број лекара, бол-

ничког особља, пацијената и верника. Владика је честитао славу начелнику Института за онкологију и радиологију проф. др Радану Џордићу, домаћину славе, као и свим запосленим, а потом је обишао болесне, којима је пренео благослов Патријарха Иринеја и уручио иконе светитеља са жељом да се што пре опораве.

У НИШУ Слава КПЗ

На празник Св. Стефана Дечанског и Св. мученика Мине, 24. новембра 2014, Епископ нишки Јован служио је Св. Арх. Литургију у Казнено-поправном заводу у Нишу. Епископ је најпре осветио новообновљени храм кога је подигао краљ Александар Карађорђевић 1934, а који је до пре две године био у јако лошем стању када су га, са благословом Владике Јована обновили осуђеници КПЗ. Након Литургије Епископ је беседом pouчио све сабране и поручио им речи утехе у њиховом страдању и покајном обнављању. Потом је Орденом Св. Романа одликован КПЗ, а свим трудбеницима на радовима око храма Епископ је уручио захвалнице. Казнени завод је обишао и министар правде Никола Селаковић кога је Епископ упознао са радовима на храму.

Извор: www.eparhijaniska.rs

У име матураната четврте генерације Богословије Св. Кирила и Методија у Призрену, школска 1950/54. година, протојереј-ставрофор Андреја Арсић прилаже Православљу 11.700,00 динара, поводом 60 година од матуре, коју су прославили у Храму Св. Александра Невског у Београду.

**У 106. години живота
упокојио се у Господу**

**Милан Петков
(1909–2014)**

**доживотни члан Епархијске конзисторије
Епархије будимске**

Најстарији Србин у Мађарској, а вероватно и најстарији становник те државе, Милан Петков, упокојио се у Господу 4. новембра 2014. у 106. години живота.

Милан Петков је рођен 1909. у селу Батања, у Кришани, на истоку Мађарске, од оца Душана и мајке Милојке, у породици ратара. Као дечак је изгубио оца који је погинуо у Првом св. рату. Завршио је српску основну школу у Батањи, а затим у занатској школи изучио за месара.

После служења војног рока вратио се кући, и отворио своју месару радећи марљиво и поштено.

Оженио је Српкињу Даницу Тимотић са којом је добио кћерку Ирину.

За време Другог св. рата био је у заробљеништву, а по повратку се запослио у шећерани и ту радио до заслужене пензије.

У тешко комунистичко време Милан Петков је био председник ЦО одбора у Батањи где се трудио да на сваки начин помогне парохи и нашој Светој Цркви.

Последњих 20 година је живео у Дески и ту такође у многоме помогао наш храм, особито током обнове 2006. године.

У хришћанском духу је васпитао и своју кћер и унука, који су примерни хришћани села Деске, а у храм је долазио докле год је могао. Редовно је постио, исповедао се и причешћивао, имајући увек на уму речи Спаситеља: „Који једе моје тело и пије моју крв у мени пребива и ја у њему“ (Јн. 6, 56).

Са 80 година је добио канцер и по прогнозама лекара био је „медицински отписан“, али му је Господ подарио дуг живот, здравље, снаге и моћи да све у животу преброди.

Именован је за доживотног почасног члана Епархијског савета Епархије будимске (Епархијске конзисторије), а са својим Епископом Лукијаном (Пантелићем) радо се виђао и из свога богатог стогодишњег искуства га саветовао.

За „делатну љубав према светој мајци Цркви и истрајно сведочење Васкрслога Христа“, одликован је Орденом Светог Саве.

Поводом 105. рођендана добио је посебну Грамату и честитку од премијера Мађарске Виктора Орбана.

Опело у родном селу Батањи служио је Епископ будимски Лукијан (Пантелић) уз саслужење архијерејског намесника сегединског протојереја-ставрофора Илије Галића (пароха у Батањи), протонамесника Павла Каплана (пароха у Сегедину), протонамесника Светомира Миличића (пароха у Дески), протођакона Василија Марковљева и ђакона Зорана Живића.

Вјечнаја памјат, чика Милане!

Свештеник Светомир Миличић, парох у Дески

**Упокојила се у Господу
мати Ангелина (Бајић),
игуманија манастира Бездин, Румунија
(1929–2014)**

Мати Ангелина (Бајић) рођена је на Ваведење, 4. децембра 1929, у честитој и побожној српској породици у Арад-Гају, од оца Ђурице и мајке Цветанке, добивши на крштењу име Ружица. Основну школу је завршила у родном месту, а гимназију у Араду. Радила је као књиговођа, све до 1983, када је добила канцер, а тада се по-

вукла из света, давши завет да ће остатак свога века служити Богу. А Бог је учинио чудо: Ружица се оправила и кренула из благодарности и по датом завету путем монашког подвига. Тако је дошла у манастир Бодрог и ту остала до 1991. одакле је, на позив Владике Саве (Вуковића), тадашњег администратора Епархије темишварске, отишла у манастир Каленић као искушеница, а након годину дана прешла у деценијама запустели манастир Бездин.

Монашки постриг је добила 1993, у манастиру Бездин, када ју је Епископ Сава замонашио у чин мале схиме, дајући јој име Ангелина.

До краја свога живота, мати Ангелина није напустила овај манастир. Живела је сама, без пута, без струје, без водовода, без телефона, па ипак, и Срби и Румуни, сви којима је била потребна топла реч и утеха, нашли су је, а она им је благим речима и духовним саветима уносила мир у душе.

За цео уложени труд, Владика Лукијан (Пантелић) је 2011. наградио мати Ангелину чином игуманије.

Игуманија Ангелина се упокојила у Господу 29. октобра 2014, окружена младим члановима бездинске обитељи. Сахрањена је на монашком гробљу 31. октобра. Заупокојену Литургију и опело служио је Епископ темишварски Лукијан уз саслужење монаштва и свештенства Епархије темишварске и румунске Архиепископије арадске. У опроштајној речи Преосвећени се осврнуо на њен живот и подвиг, на њено чудесно исцељење, истакавши да је век провела у страђарама (некада славног) манастира Бездина, и није ништа зидала нити је имала из чега да зида, али је многе пале и урушене храмове у душама верника који су јој долазили обновила, да у њима поново заживи Господ.

Нека Господ Који свачија дела зна и на праведан начин узвраћа, душу игуманије бездинске Ангелине (Бајић) настани у најлепшем небеском конаку, тамо где сви праведни налазе покој! Амин.

Њена бездинска обишљ

РУЧНО И ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНО

У Руса, Грка и Светогораца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, а од 2007. нано-во, и то: **са програмирањем и са откуцавањем часова и четвртина**

СВЕЖЕ: м. Жича (5 зв.), Копорин (3), Милешева (звон 9 тона); храм у Јовцу (3), Уљми (4) Крагујевцу (5), С. Паланци (3), Салаковцу (2), м. Вратна (2)...

ЧАСОВНИЦИ

– **Обнова старих механичких, од историјског значаја, часовника;**

– **Израда нових, тачних, са самосталним пребацивањем на „зима-лето“ време.**

скуп „ЖЕЛ-МИР“ аутора

САЈТ: zelmir.atspace.com;

szeljko7@gmail.com

065/920 5 851 ; 064/20 80 145

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.rs

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

**За свештенство,
монаштво и
црквене општине**

-15%

www.eparhija.rs

НАРУЦБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

**Претплаћујем се
на следеће часописе**
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)	
	Србија	Иностранство		
<i>Православље</i>	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом	
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом	
<i>Православни мисионар</i>	500 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
<i>Теолошки погледи</i>	900 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
<i>Гласник СПЦ</i>	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом	
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом	
<i>Светосавско звонце</i>	690 динара	25€	Обичном поштом	
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом	

Наруцбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија